

ТАТАРБУНАРСЬКА МІСЬКА РАДА

Р І Ш Е Н Н Я

Сорок друга сесія VIII скликання

Про затвердження Стратегії розвитку Татарбунарської міської територіальної громади на період 2024-2030 роки

Відповідно до пункту 22 частини першої статті 26 та пункту 2 пункту а статті 27, статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статей 11¹, 16 Закону України «Про засади державної регіональної політики в Україні», враховуючі Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265, з метою забезпечення запровадження стратегічного управління розвитком Татарбунарської міської територіальної громади для забезпечення її сталого, збалансованого економічного та соціального розвитку, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів, Татарбунарська міська рада

В И Р І Ш И Л А :

1. Затвердити Стратегію розвитку Татарбунарської міської територіальної громади на період 2024-2030 роки.(додається).
2. Оприлюднити Стратегію розвитку Татарбунарської міської територіальної громади на період 2024-2030 роки на офіційному сайті Татарбунарської міської ради.
3. Виконавчому комітету (апарату), виконавчим органам, підприємствам та установам Татарбунарської міської ради забезпечити реалізацію стратегії розвитку Татарбунарської міської територіальної громади на період 2024-2030 роки.
4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію з питань фінансів, планування соціально-економічного розвитку, інвестицій.

Міський голова

Андрій ГЛУЩЕНКО

01 грудня 2023 року
№ 1168 –VIII

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ НА ПЕРІОД 2024 - 2030 РОКИ**

2023 рік

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ ГРОМАДИ.....	3
1. ВСТУП	4
2. ГОЛОВНІ УМОВИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	4
3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ	5
3.1. ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ І РАЙОНУ	5
3.2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН І ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	7
3.3. ІСТОРИЧНА ДОВІДКА.....	7
3.4. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛАСТІ ТА РАЙОНУ.....	15
<u>3.5. ЗЕМЕЛЬНІ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ</u>	<u>17</u>
3.6. НАСЕЛЕННЯ І ТРУДОВІ РЕСУРСИ	20
<u>3.7. ЕКОНОМІКА ГРОМАДИ</u>	<u>22</u>
<u>3.8. ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ГРОМАДИ.....</u>	<u>25</u>
<u>3.9. ФІНАНСОВА ІНФРАСТРУКТУРА ТА МЕРЕЖА ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ</u>	<u>29</u>
<u>3.10. ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА ТА ЗВ'ЯЗОК.....</u>	<u>29</u>
3.11. КУЛЬТУРА, СПОРТ ДОЗВІЛЛЯ ТА ТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА	31
<u>3.12. ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА</u>	<u>37</u>
<u>3.13. СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА</u>	<u>42</u>
<u>3.14. СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА</u>	<u>56</u>
3.15. ЗАХОДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІНИ КЛІМАТУ НА ТЕРИТОРІЇ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	58
3.16. ПЕРЕЛІК МІСЦЕВИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ, ЩО СПРЯМОВАНІ НА РЕАЛІЗАЦІЮ СТРАТЕГІЇ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2024-2030 РОКИ.....	62
3.17. ПЕРЕЛІК ПРОЄКТІВ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2024-2030 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ СТРАТЕГІЇ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2024-2030 РОКИ	75
4. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ	110
4.1. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ.....	110
4.2. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ.....	114
4.2.1. SWOT - АНАЛІЗ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	114
5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ	120
6. УЗГОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ З ІНШИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ ОБЛАСТІ ТА ДЕРЖАВИ.....	124
7. МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ	128

**Вітальне слово міського голови
Татарбунарської міської територіальної громади**

Шановні жителі та гості Татарбунарської міської територіальної громади!

Наша громада утворена у 2020 році внаслідок об'єднання 10 населених пунктів в яких офіційно проживає понад 23 тисяч осіб.

Головне наше завдання – це реальні зміни на краще у житті кожної людини, що мешкає у громаді, а відповідно і громади в цілому, щоб кожному з нас було добре жити, працювати та відпочивати. У нас є велике бажання змінити життя кожного жителя на краще, навчитися працювати для благоустрою нашої громади.

Будь – яка громада являє собою складний соціально - економічний механізм. Це одночасно і територіальна цілісність, і середовище функціонування, і спосіб життя, і можливості культурного, духовного, фізичного розвитку як окремої особистості, так і громади в цілому. І тому ми повинні мати чіткий план розвитку і рухатися згідно з ними.

Найважливішим аспектом розвитку громади є питання створення її майбутнього із високою якістю життя та комфортними і безпечними умовами проживання, з рівним доступом до послуг.

З початком реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади органи місцевого самоврядування отримали повноваження, власні ресурси та додаткові зовнішні ресурси. Для того, щоб забезпечити рівномірний розвиток усіх населених пунктів територіальної громади, необхідно активно розвивати та запроваджувати підхід до планування сталого територіального розвитку.

Стратегія розвитку Татарбунарської територіальної громади на 2024 - 2030 роки має стати дієвим інструментом підвищення конкурентоспроможності території та регіону, згуртувати різних суб'єктів територіального розвитку навколо суттєво нових цінностей та довгострокових пріоритетів.

*З повагою,
Міський голова*

Андрій ГЛУЩЕНКО

1. ВСТУП

Спроможність будь-якої адміністративно-територіальної одиниці залежить, не стільки від розміру наявних і потенційних ресурсів громади, скільки від координації дій всіх зацікавлених економічних, політичних, і суспільних сил цієї громади. Добрим інструментом такої координації є процес стратегічного планування розвитку територіальної громади.

Стратегія розвитку Татарбунарської міської територіальної громади скерована на покращення умов життя як мешканців громади, так і гостей, туристів, інвесторів через поліпшення бізнес та інвестиційного клімату, його культурної привабливості, якості міського середовища та системи надання ринкових та неринкових послуг.

Очікуваними результатами втілення Стратегії повинні стати:

- ❖ підвищення рівня комфортності проживання населення громади та якості надання послуг;
- ❖ збільшення кількості робочих місць.
- ❖ підвищення рівня доходів господарств.
- ❖ підвищення туристичної та бізнесової привабливості громади через поширення бренду серед інвесторів та туристів.

Головною метою розробки Стратегії розвитку територіальної громади є забезпечення динамічного, збалансованого розвитку населених пунктів громади, підвищення конкурентоспроможності громади та рівня життя населення.

При підготовці дослідницько-аналітичних розділів Стратегії були використані матеріали Міністерства економічного розвитку й торгівлі України, інших міністерств та відомств, матеріали Одеської обласної державної адміністрації, Державного комітету статистики України, Головного управління статистики в Одеській області, Татарбунарської міської ради та її виконавчих органів.

2. ГОЛОВНІ УМОВИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Стратегія має сприяти об'єднанню лідерів громади, підприємців та громадян для створення публічно-приватного партнерства.

Стратегія визначає унікальні особливості та конкурентні переваги громади, що ґрунтуються на природних, матеріальних, фінансових, трудових, соціальних, інтелектуальних ресурсах. За належної організації та об'єднанні зусиль, є шанс ці ресурси можна використати для місцевого розвитку.

Стратегічне бачення Татарбунарської міської територіальної громади – самодостатня, заможна територіальна громада, з якісними медичними, культурними та освітніми послугами, з розвиненою логістичною структурою, з інвестиційно привабливими населеними пунктами за рахунок високотехнологічного сільськогосподарського виробництва, розвитку підприємств з використанням новітніх технологій на основі місцевих природних ресурсів, розвитку малого та середнього бізнесу, зеленого туризму, джерело дитячих мрій, перлина відпочинку та оздоровлення,

екологічно чисте місце, де працюють висококваліфіковані спеціалісти та проживають успішні, забезпечені, здорові, культурні, дружньо-згуртовані, освічені люди в злагоді з довкіллям.

Стратегія має впливати на місцевий інвестиційний клімат та ресурсну спроможність громади, та, як наслідок, на рівень життя всіх громадян.

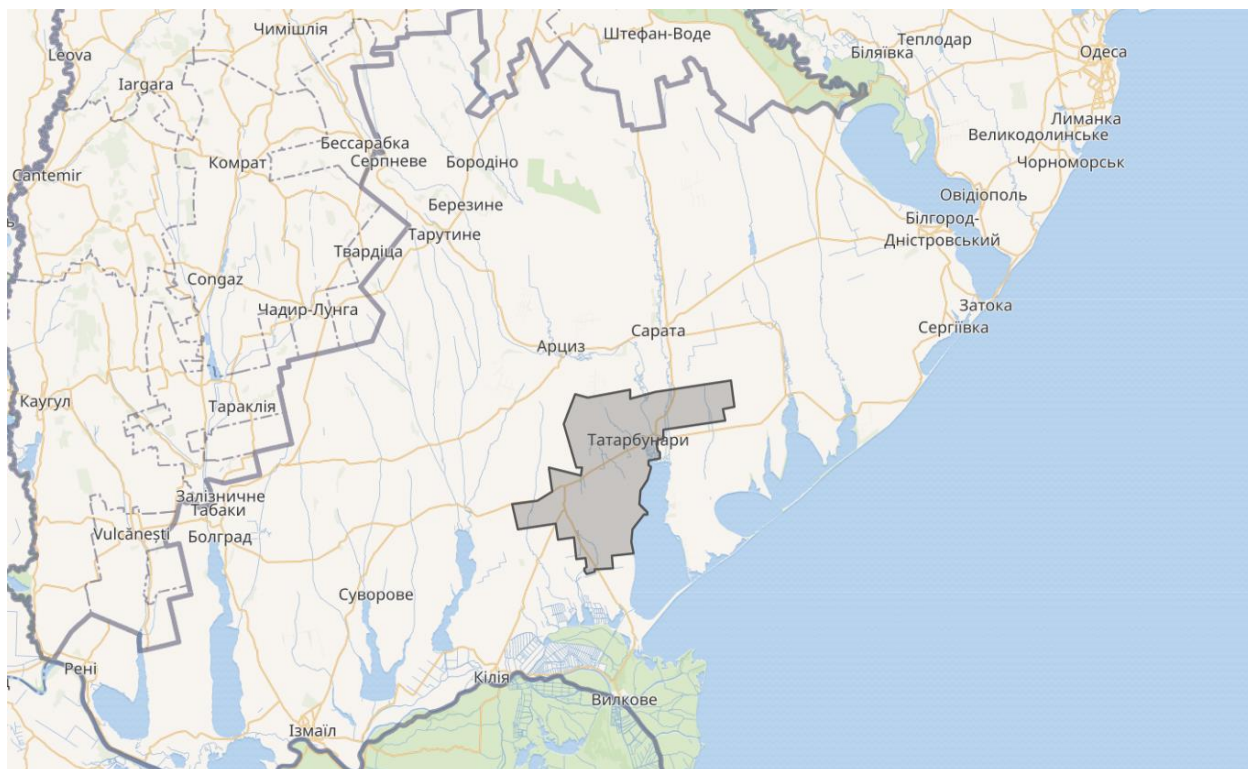
Питання залучення інвестицій для місцевих підприємств та розвитку інфраструктури, збереження довкілля і забезпечення гідної якості життя взаємопов'язані. Успішна робота над цими питаннями можлива лише за умови сприйняття їх як цілісної системи.

Стратегія пов'язана з іншими документами стратегічного характеру, місцевими та регіональними програмами, які вже ухвалені і виконуються відповідними органами.

3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ

3.1. Характеристика громади і району

Територія Татарбунарської міської територіальної громади, згідно з адміністративно-територіальним устроєм України, входить до складу Білгород-Дністровського району Одеської області та розташована в південній частині від м. Одеса.

Татарбунарська міська територіальна громада утворена у 2020 році внаслідок об'єднання 10 населених пунктів, де офіційно проживає понад 23 тисяч осіб. До складу громади входять наступні населені пункти: місто Татарбунари, село Борисівка, село Баштанівка, село Білолісся, село Глибоке, село Дельжилери, село Нова-Олексіївка, село Струмок, село Спаське, село Нерушай.

**Табл.1 Площа населених пунктів
Татарбунарської міської територіальної громади**

№ з/п	Назва населеного пункту	Площа населеного пункту (га)
1	м.Татарбунари	955,484
2	с. Баштанівка	157,88
3	с.Білолісся	426,13
4	с.Борисівка	257,95
5	с.Дельжилер	587,659
6	с.Нова-Олексіївка	13,69
7	с.Глибоке	171,5
8	с.Нерушай	424,62
9	с.Струмок	393,39
10	с.Спаське	177,92

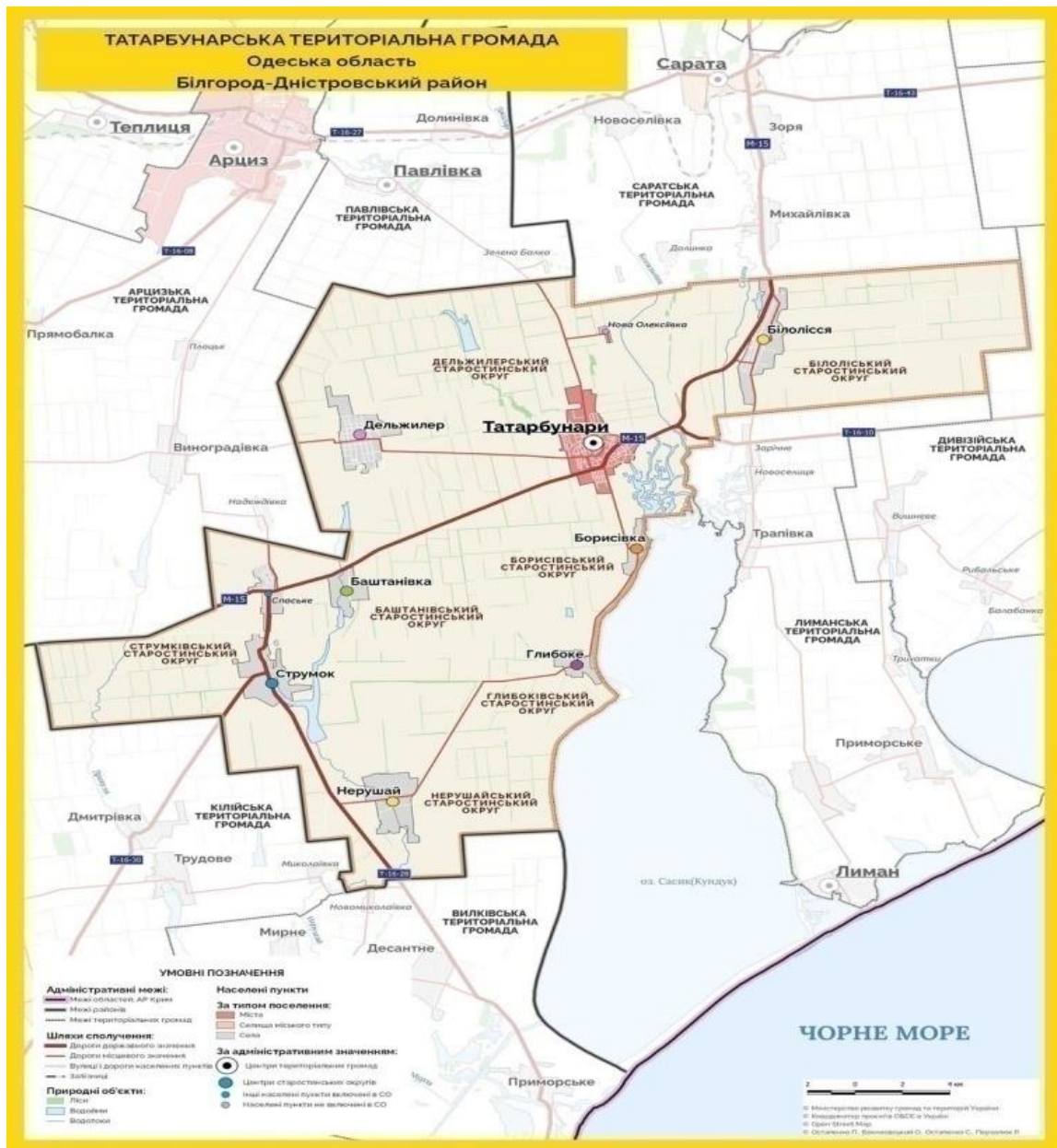

Рис. 1 Карта Татарбунарської міської територіальної громади

Татарбунарська міська територіальна громада має вигідне географічне положення. Через її територію проходить автомобільна дорога міжнародного значення Одеса-Рені (М- 15), відстань до м. Одеса 143 км .

Адміністративний центр громади – місто Татарбунари.

Представницький орган – Татарбунарська міська рада. Адреса: 68100, Одеська область, Білгород-Дністровський район, місто Татарбунари, вулиця Лесі Українки,18.

Чисельність населення станом на 01 січня 2023 року – 23 616 особи.

Територія Татарбунарської міської територіальної громади складає 61 512,29 га, в тому числі площа земельних ділянок сільськогосподарського призначення складає 56291,13 га.

Провідними галузями міської територіальної громади та відповідно основними бюджетоутворюючими галузями є сільськогосподарське виробництво та переробне виробництво.

3.2. Інформація про об'єднання громадян і засоби масової інформації

На території Татарбунарської міської територіальної громади станом на 01.01.2023 року зареєстровано більше 70 громадських організацій, 16 релігійних організацій, 11 об'єднань співвласників багатоквартирного будинку (4 об'єднання пройшли юридичну реєстрацію).

Найактивніші на території громади:

Громадський центр правосуддя;

Релігійна організація «Церква євангельських християн баптистів»

Благодійна організація «Еммануїл»;

Громадська організація "ХРИСТИЯНСЬКА МІСІЯ "НОВЕ ЖИТТЯ"

Громадська організація «Організація ветеранів Татарбунарської міської ради»;

Громадська організація «Громадська організація осіб з інвалідністю внаслідок війни в Афганістані»

На території Татарбунарської міської територіальної громади діє громадсько-політична газета «Татарбунарський вісник», яка виходить щочетверга.

Офіційний сайт Татарбунарської міської ради: <http://tatarbunary.od.ua/>, де висвітлюються різні події із життя громади, корисна довідкова інформація, методичні рекомендації, офіційні документи міської ради тощо. Ведеться сторінка міської ради у мережі Facebook <https://www.facebook.com/adminvk2/>

3.3. Історична довідка

Татарбунарський край, який розташований у південній частині Бессарабії, має досить давню та цікаву історію. В свій час землі нашої громади входили до складу багатьох держав починаючи з Римської імперії, згодом увійшли до складу Київської Русі, Болгарського царства та Молдовського королівства; довгий час панували на землях Татарбунарщини Золотоординські орди, представники Буджацької орди та згодом увійшли до складу Османської імперії.

Місто Татарбунари, розташоване понад річкою Когильник, що впадає в оз. Сасик, з населенням більше 10 тисяч чоловік та площею 8,07 км² – є центром Татарбунарського району з 1940 року. В 1978 році отримало статус міста.

Назва Татар-Бунар буквально означає «татарський колодязь (джерело, фонтан)». Поселення на місці Татарбунар виникло ще в 16 ст., а в 1624-1628 рр. правитель очаківського ейялета Кенан – паша побудував замок, в котрому розміщувався турецький гарнізон.

Завдяки цьому невеличке поселення перетворилося на один із форпостів Османської імперії в Північному Причорномор'ї.

В кінці 17- початку 18 ст., відомо, що Татарбунари стають на деякий час резиденцією сераскира Буджака. З 1748 року історія міста пов'язана з іменем сераскира, майбутнього кримського хана, принца з династії Гираєв Крим Гірая.

Під час російсько – турецьких війн, 22 вересня 1770 року фортеця Татарбунари без бою була захоплена російськими військами під командуванням полковника Федора Денисова.

У 1784 році, Татарбунари все ще продовжували залишатися ногайським містом, поки у 1807 році його населення не збільшилося за рахунок прибувших сюди задунайських козаків. Восени 1790 р. під час російсько – турецької війни 1787-1792 рр. біля фортеці Татар-Бунар стояли табором російські війська під командуванням генерала Меллер – Закомельського. За умовами Кучук – Кайнарджійського миру (1774р.) фортеця знову повертається кримському хану. В Татарбунарах протягом 1807-1809 рр. знаходилася резиденція кошового Задунайської Січі, а в 1809 році Татарбунари отримують статус містечка; в 1812 році місто, згідно Бухарестському трактату, в результаті військової компанії 1806-1812 рр. у складі Бесарабії остаточно відійшло до складу Російської імперії.

В Татарбунарах є джерела прохолодної джерельної води, які сьогодні є визитівкою міста.

Татарбунарська земля також багата археологічними пам'ятками, а Троянів Вал має статус міжнародної пам'ятки археології.

Найдавніші люди на території нашого краю з'явилися в епоху пізнього палеоліту. Історики визнають, що на території нашої місцевості мали місце поселення Орін'янської культури.

Зареєстровано 8 пам'яток архітектури до яких відносяться: Жіночий Спасо – Преображенський монастир (1905 р. с. Борисівка), Храм Успія Божої Матері (1828 р. м. Татарбунари), свято – Покровська церква (1816 р. с. Білолісся), Свято – Михайлівська церква в с. Спаське (1858 р.)

У 1918 році Татарбунарські землі були окуповані королівською Румунією. Внаслідок жорстокої політики, в 1924 році відбулося

Татарбунарське повстання, яке охопило чималу територію Бессарабії. Повстання було подавлене, і лише у 1940 році Татарбунари з навколишніми населеними пунктами увійшли до складу Радянської України.

Під час німецько – радянської війни Татарбунарщина знову була включена до складу Румунії, і остаточно увійшла до складу УРСР вже у 1944 році.

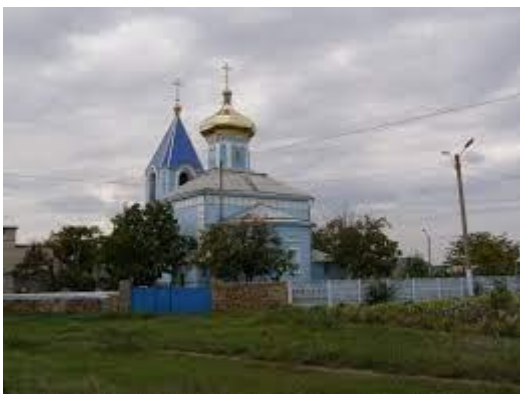
Населення Татарбунарського краю багатонаціональне. Поряд мирно проживають українці, молдовани, болгари, цигани та представники інших національностей, що впливає на культурні традиції краю.

Село **Дельжилер** – на території села знайдено чотири поселення: два епохи бронзи (II тисячоліття до н.е.) та два поселення датовані першим тисячоліттям н.е. Село відноситься до поселень першої половини XIX ст. – болгарська колонія первинного заселення

Після закінчення російсько – турецької війни 1806-1812 рр. на місці сучасного села виникли хутори Шонпа та Котенка. Навесні 1822 р. родини болгар із села Кухурлуй з Хатарничанського цуніту, які отримали землі в поселенні Татарбунари, не затримались та переселились остаточно на захід від Татарбунар - на місце розвалин трьох татарських поселень Деведжі, Махале та Хаджилер. Тут і було засновано село Дельжилер.

В 1832 році мешканцям села було виділено 7437 десятин землі для ведення господарства. Переселенці, що прибули з болгарського села Дельжилер, у кількості 96 сімей, були розквартировані на хуторах, де їм

було відведено постійне місце проживання. Згодом три хутори (Хаджилер, Махале та Деведжі) були об'єднані в одне село з прямими вулицями, з акуратно впорядкованими дворами. Протягом 1829—1830 років усі переселенці із прилеглих сіл перейшли на постійне місце проживання. Оскільки більшість із них були вихідцями із села Дельжилер, то вони й дали йому стару назву «Дельжилер».

В 1924 році мешканці села приймали участь у Татарбунарському повстанні.

В 1945 році Указом ПВС УРСР село було перейменовано в Дмитрівку. В радянський період в селі розташовувалось головне управління

багатогалузевого колгоспу ім. Дімітрова (11,14 тис. га сільгоспугідь, 8,7 тис. га пахотних земель та 28 га багаторічних насаджень). Розташовувалась школа, дитячий садок, дільнична лікарня, стадіон, Будинок культури, дві бібліотеки (для дорослих та дітей), приватна пекарня. Функціонує церква Святого Великомученика Георгія.

У 2016 році село Дмитрівка було перейменовано на Дельжилер та є найбільшим селом Татарбунарської громади.

Село **Нова Олексіївка** – село засноване в кінці 80-х на початку 90-х рр. на землях які належали капітану Олексію Шинковському. Звідти і його перша назва хутір Шинковського. Після його смерті в 1914 р. цей земельний наділ переходить у володіння Татарбунарського церковно – приходського попечительства. Приблизно десь у цей час за поселенням закріплюється назва Нова Олексіївка (або Кундук від річки Когильник (Кундук)). На сьогодні село відноситься до Дельжилерського старостату.

Село **Баштанівка** – неподалік від села розташована давня курганна група, яка датується III – II ст. до н.е. та давні поселення II – I тис. до н.е.

У 18 ст. на місці сучасного села був розташований татарський аул Бахча.

Після російсько – турецької війни 1806-1812 рр. на цьому місці виникають хутори Михайла та Прокопа Гаца, Мунтяна, Костянтина Греча, Сидоренко, Івана Пантелеєва, Добре – Желю та Баєва. До 1823 року усі хутори об'єдналися в одне село, котре було назване від урочища Бакчалієй. В 1880 р. в селі було

створено однокласне училище, в якому навчалися діти протягом 4 років. Профункціонувала школа до 1918 р.

В 1827 р. в селі проживали більшість українців, також молдовани, євреї та відставний офіцер російської армії.

В 1943 р. Ізмаїльський обласний виконавчий комітет запропонував перейменувати село на Садове, але за рішенням Президіума Верховної ради УРСР у 1945 р. селу дали назву Баштанівка.

Під час Татарбунарського повстання мешканці села приймали участь у сутичках з румунами.

1958 р. – село приєднується до колгоспу ім. Дімітрова, а в 1988 р. після виходу з колгоспу ім. Дімітрова в Баштанівці створюється колгосп ім. В.З. Тура (2,75 тис. га сільгоспугідь, 2,5 тис. га пахотних земель, 140 га багаторічних насаджень).

На сьогоднішній день в селі діють сільський клуб, бібліотека, школа. Функціонує церква Святої Покрови.

Село **Білолісся** – поблизу села Білолісся було виявлено стоянку ранньої середньокам'яної доби. За стоянкою Білолісся виділена білоліська культурна група пам'яток. Вона належить до азило-романелльської культури й була схожа на стоянки шан-кобинської культури гірського Криму.

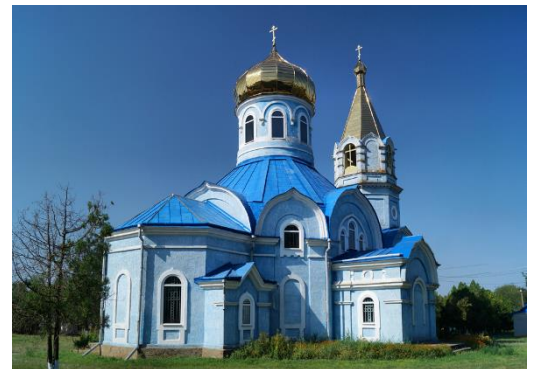
У 1823 р. на місці вже існуючих татарських поселень Мангит та Акмангит, колишніми козаками Усть – Дунайського Буджацького козацтва, які переселились із урочища Дракуля та селища Нарось Дракуля, засновано нове козацьке поселення яке отримало назву Акмангит.

Новопоселенці Акмангиту відмовлялися сплачувати податки і виконувати повинності, домагаючись відновлення у Буджаку козацького війська. За їх проектом територія війська мала охопити увесь Буджак. Кіш та Січ розташовувалися у Акмангиті. Козаки вимагали виключних прав на використання землі, рибальство та самоврядування. За це військо мало нести прикордонну службу. На 1826 рік в Акмангиті мешкало вже 362 чоловіків та 249 жінок, з яких 48 осіб – задунайці, 30 – селяни, інші – усть-дунайські та чорноморські козаки.

Під час Татарбунарського повстання у 1924 році мешканці села приймали активну участь в бойових зіткненнях з румунами.

В 1945 році Президіумом Верховної ради УРСР село перейменовано в Білолісся.

На території села функціонував колгосп ім. Кутузова (8,6 тис. га сільгоспугідь, 7,7 тис. га пахотної землі, 1 тис. га багаторічних насаджень).

Сьогодні в селі функціонує школа, бібліотека, дитячий садок, Будинок культури. В 1816 році було засновано Свято-Покровський храм, який і сьогодні приймає прихожан.

Село **Глибоке** – у I-II ст. н.е. тут проходив кордон володінь Римської імперії. Трохи на північ від села збереглися фрагменти римських Траянових валів, які потім у оборонних цілях використовували слов'яни-анти. Також на території села розміщене старе козацьке кладовище.

Відомо, що в 18 ст. на місці села знаходився татарський аул Бюк Джонсут, а в 1800 р. тут значиться селище Сасмонд. Після російсько-турецької війни 1806-1812 років та переходу Буджака (Бессарабії) під владу Росії, турецьке селище змінив козацький хутір Нестора

Будецького.

Офіційною датою заснування села вважається 1829 р., коли сюди згідно з програмою з освоєння Бессарабії прибули болгарські колоністи. Вони назвали колонію Ескіполос (старе поселення) на честь села, з якого прибули. Після 1856 р. коли згідно Паризького мирного договору частина Бессарабії відійшла до Молдовського князівства, болгари покинули село та переселились до Таврії. На їх місце поселились молдовани та українці (буджацькі козаки), залишивши стару назву поселення без істотних змін.

В період Татарбунарського повстання 1924 року мешканці села приймали активну участь у бойових зіткненнях.

У 1945 р. Указом ПВС УРСР село Ескіполос перейменовано на Глибоке.

В 1958 р. колгосп села був приєднаний до колгоспу ім. Татарбунарського повстання. В 1999 р. створено КСП «Глибоке», сьогодні ООО «Глибоке», яке використовує 2,6 тис. га землі.

В даний час понад 70% населення села молдавани. В селі функціонують дитячий садок, школа, бібліотека, стадіон, Будинок культури.

Церковне життя представлене новою церквою Святого Архангела Михаїла, яка заново була побудована у 1997 р. та залишила стару назву.

Село **Нерушай** – на околицях села було знайдено поселення епохи міді (усатівська культура III тис. до н.е.) та епохи бронзи II тис. до н.е.

Село відоме з першої половини 18 ст. На російській карті 1738 р. воно значиться під назвою Нерошан в якому мешкали татари Буджацької (Белгородської) орди. Назва напевно походить від тюркської складової особистого імені Нарошан (Нарош – Шан).

На карті 1783 р. назва поселення виглядає вже дещо зміненою – Норошел. Напевно воно змінилося під молдовським впливом і було перейменоване на схоже за вимовлянням слово, утворене від молдовського норок, «щастя, вдача» - зменшувальний суфікс – ел. Присутність молдован в цей період підтверджує і назва сусіднього села Галилешти.

В 1822 рік у статистичних відомостях зазначається, що село засновано 43-ма родинами румунських селян.

Починаючи з пер. пол. XIX ст. на цих територіях з'являються українські поселенці і назва села знову змінюється на українське Нерушай, яке було співзвучне молдовській назві поселення. Перші документи які свідчать про Нерушай відносяться до періоду російсько – турецької війни 1806-1812 рр.

В 1924 році село Нерушай спільно з мешканцями сіл Баштанівка, Струмок та Спаське приймає активну участь у подіях присвячених Татарбунарському повстанню.

В повоєнний час на території села було створено 4 колгоспи, які з часом об'єдналися в один колгосп ім. Шевченко (7,6 тис. га сільгоспугідь, 6,9 тис. га орної землі, 167 га багаторічних насаджень).

Сьогодні функціонують школа, дитячий садок, бібліотека, Будинок культури, ФАП, стадіон.

Починаючи з 1908 року в селі функціонує церква Іоанна Богослова.

Село **Струмок** – Навколо села виявлені поселення доби бронзи, перших століть н. е. і слов'янське селище IX—X ст. н.е.

Заселення села почалося в 1774 р. про що свідчать старі хрести на кладовищі. Перше поселення з'явилося неподалік р. Чичмеї. Вже у 1818 р. поселення заселили козаки Усть – Дунайського Буджацького війська на місці татарського аула Чишма.

В подальшому тут поселилися біблі кріпосні із центральних губерній Росії. В 1826 році російськими сторообрядовцями було засноване село Чичма - I. В 1827 р. село Чичма – II значиться як болгарська колонія, яка була заснована родинами з Румунії та Болгарії. Назва села проіснувала до 1945 р. після воно отримало назву Струмок (із-за великої кількості маленьких річок).

В 1924 р. Струмок був однією з основних баз Татарбунарського повстання. Після 1945 рр. в селі знаходилася центральне управління багатогалузевого колгоспу «Правда» (6,4 тис. га сільгоспугідь, 5,3 тис. га пахотної землі, 139 га багаторічних насаджень). В колгоспі був побудований кормовий комплекс, пункт переробки винограду, маслобійня.

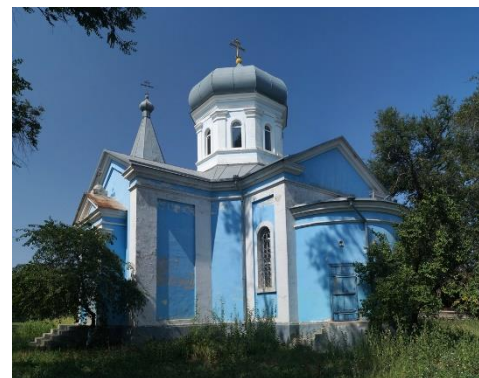

Сьогодні в селі функціонують школа, дитячий садок, бібліотека, сільський клуб, сімейна виноробня « V. Petrov» та інші.

В 1818 році була заснована Свято – Різдво - Богородична церква яка функціонує і сьогодні.

Село **Спаське** – засноване у 1817 році державними селянами, котрих царське керівництво переселило із сіл Спаське – Переверзеве Курської губернії, а також сіл Должанкове, Драгунське, Нікольська Пеня, Озерки Єлецького уїзду Орловської губернії. Назва села має дві версії: назва від населеного пункту звідки прибули переселенці або від релігійного свята Спаса.

По Паризькому мирному договору 1856 року південна частина Спаського відійшла до Молдовського князівства, а північна залишилась у складі Російської імперії. Кордон проходив по лінії сучасного шосе Одесса – Рені, яке пересікає село з заходу на схід.

1858 р. відкрито Свято – Михайлівську церкву. В 1877 році південна частина Бессарабії була приєднана до Росії і село знову стало цілісним.

Сьогодні в селі функціонує сільська бібліотека, сільський клуб. Село відноситься до Струмківського старостату.

Село Борисівка – Село засноване 1822 року державними селянами, яких царський уряд переселив з Обоянського повіту Курської губернії. Переселенці були вихідцями із села Микільська Пеня (23 родини), міста Багатого (11 сімей), слободи Новоселівки (1 родина), поселень Вишня Пеня та Чортової.

За даними 1916 року в Борисівці вже мешкало 925 сімей — усі молдаване. Коли відбулася зміна етнічного складу населення, точно не відомо, але вважається, що під час відходу частини Бессарабії до Молдавського князівства згідно Паризького договору 1856 року. Походження села достеменно невідомо – по одній із версій назва походить від імен господарів хутору Борис та Софія на місці якого і виникло село. Село до цього часу не перейменоване.

На території Борисівського старостату знаходиться Свято – Преображенський жіночий монастир заснований понад 100 років тому. В 1924 р. в селі було засновано церкву Святої Параскеви, яка була зачинена в радянський період. В 1989 році церква знову була відчинена.

Працювала грязелікарня, дитячий санаторій на 150 ліжок (16 медпрацівників, у тому числі 3 лікарі).

В радянський період в селі до 1959 р. функціонував колгосп ім. «40 років Жовтня», а згодом увійшов до складу колгоспу ім. Татарбунарського повстання. На території села було утворено четверте відділення багатогалузевого колгоспу ім. Татарбунарського повстання, за яким було закріплено 4,1 тис. га сільськогосподарських угідь, у тому числі 3,3 тис. га орної землі. З 2002 р. функціонують два сільгосппідприємства СООО «Борисівка» та «Борисівський».

Сьогодні в селі функціонує школа, дитячий садок, бібліотека, Будинок культури, приватна пекарня, олійниця.

3.4. Коротка характеристика області та району

Одеська область

Одеська область – приморський і прикордонний регіон України, розташований на крайньому південному заході країни.

По території області проходять державні кордони України з Румунією і Молдовою. На півдні Одеська область виходить до Чорного моря. Довжина

морських і лиманних узбереж від гирла ріки Дунай до Тилигульського лиману досягає 300 км.

Геополітичне положення Одещини обумовлене як вигідним транспортно-географічним розміщенням, так і зростаючою активізацією її участі у великих європейських міжрегіональних організаціях – Асамблеї Європейських Регіонів і Робочої Співдружності Придунайських Країн. Будучи частиною морського фасаду країни, Одеська область значною мірою сприяє участі України в роботі країн-членів Чорноморського Економічного Співробітництва (ЧЕС).

У господарському комплексі України Одеська область

- є головним морським зовнішньо торговельним виходом країни;
- обслуговує міжнародні транзитні вантажо- і пасажиропотоки, виконує найважливіші транспортно-розподільні функції на національному і міжнародному рівнях;
- є провідним регіоном України за рівнем розвитку морегосподарського комплексу і галузей, пов'язаних з використанням ресурсів моря і світового океану;
- є одним з найбільш перспективних регіонів України щодо розвитку зовнішньої економічної діяльності, спільного підприємництва, формування спеціальних (вільних) економічних зон;
- має значний науково-технічний і проектно-конструкторський потенціал, є центром підготовки кадрів, а також здійснення науково-технічної, інформаційної, інноваційної й інвестиційної діяльності регіонального і національного масштабу;
- є одним з найбільш перспективних рекреаційних районів приморського типу;
- виділяється як важливий регіон інтенсивного сільського господарства з високою часткою зрошуваного землеробства й індустрією переробки сільськогосподарської продукції;
- є одним з центрів машинобудування, легкої і хімічної промисловості регіонального і національного масштабу;

Рис.2 Карта Одеської області

Білгород-Дністровський район

Район створено відповідно до постанови Верховної Ради України № 807-IX від 17 липня 2020 року. До його складу увійшли: Білгород-Дністровська,

Татарбунарська міські, Саратська, Сергіївська селищні, Дивізійська, Кароліно-Бугазька, Кулевчанська, Лиманська, Маразліївська, Мологівська, Петропавлівська, Плахтіївська, Старокозацька, Тузлівська, Успенівська, Шабівська сільські територіальні громади.

Проміжні висновки

Завдяки зручному географічному положенню та наявності, в основному, радіальної мережі шляхів сполучення, область, район та громада мають гарний зв'язок з окремими регіонами України, а також з країнами Східної і Центральної Європи. Поєднання цих факторів з теплим кліматом, наявністю родючих ґрунтів та інших необхідних природних ресурсів є надзвичайно сприятливим для розвитку сільського господарства (вирощування зернових, фермерства, овочівництва, садівництва, виноградарства, бджільництва, рибальства та інш.), переробної промисловості та логістичної інфраструктури.

З іншого боку багатонаціональність населення, різностороння та багата історична і культурна спадщина, унікальні природні локації створюють сприятливі умови для розвитку туристичної галузі.

3.5. Земельні та природні ресурси

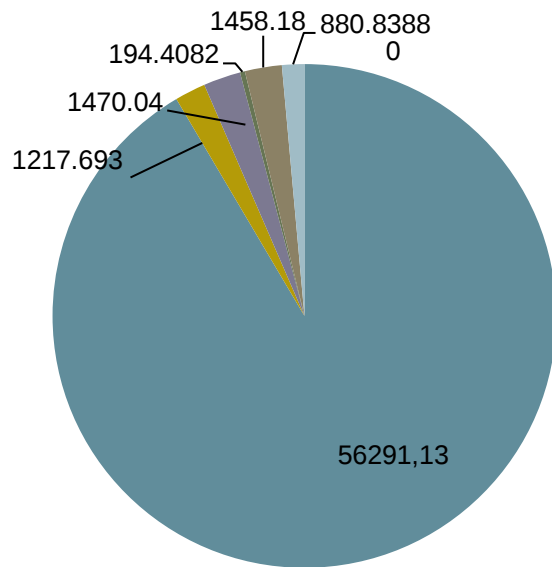
Земельні ресурси і територія громади

Головне природне багатство громади – її земельні ресурси, що представлені переважно чорноземними ґрунтами з високою природною родючістю. Разом з теплим степовим кліматом вони формують високий агропромисловий потенціал регіону. Ґрунти - переважно південні чорноземи. Безморозний період - 210—215 діб. Річна кількість опадів в середньому – 350-390мм.

Земельні ресурси Татарбунарської міської територіальної громади складають 61 512,29 га, в тому числі плаща земельних ділянок сільськогосподарського призначення складає 56 291,13 га.

**Табл. 2 Структура земельних ресурсів
Татарбунарської міської територіальної громади**

Категорія земель	Всього,га
Землі сільськогосподарського призначення	56291,13
Землі житлової та громадської забудови	1217,693
Землі лісогосподарського призначення	1470,04
Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	194,4082
Землі водного фонду	1458,18
Землі рекреаційного призначення	0
Землі іншого призначення	880,8388
Всього	61 512,29

- 1. Землі сільськогосподарського призначення- 56291,13га
- 2. Землі житлової та громадської забудови - 1217,693га
- 3. Землі лісгосподарського призначення - 1470,04га
- 4. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення -194,4082га
- 5. Землі водного фонду -1458,18га
- 6. Землі рекреаційного призначення
- 7. Землі іншого призначення - 880,8388га

Містобудівні документи

В Татарбунарській міській раді є в наявності генеральний план та план зонування міста Татарбунари (2016 року), генеральний план с.Дельжилер (2019р.), та генеральні плани населення пунктів були актуалізовані в 2013 році.

Містобудівна документація населених пунктів Татарбунарської міської ради потребує оновлення, тому що документація була розроблена у 1970-1980 роках.

Ведуться роботи по створенню містобудівного кадастру місцевого рівня. Рішенням сесії від 08.10.2021 №584-УІІ надано згоду на розробку комплексного плану просторового розвитку території Татарбунарської міської ради. На стадії погодження та громадських слухань схема санітарного очищення населених пунктів Татарбунарської міської ради.

Природні ресурси

На території району є запаси нерудних будівельних матеріалів (Білолісся – вапняк, Борисівка – суглинки, Глибоке – глина, в місті Татарбунари 2 місця зародження суглинки та вапняк).

Громада розташована у південно-західній частині Одеської області у степовій місцевості де середньорічна швидкість вітрового потоку у приземному шарі становить близько 5 м/секунду, що цілком достатньо для

використання вітроелектрогенераторів. Особливо ефективний розвиток безпосередньо в приморській зоні де показники швидкості вітру значно вищі ніж в глибинних зонах.

Геліоенергетика (геліоконденсатори сонячні батареї) є досить перспективним джерелом енергетики. Показники прямої сонячної радіації:

- при ясному небі – 9254МДж/м,
- при середній хмарності – 4727 МДж/м.

Геотермальна енергетика. По дослідженням геологів є досить значні запаси геотермальних вод на Саратсько-Татарбунарській платформі.

Біоенергетика. У зв'язку з тим, що район сільськогосподарський є перспектива будівництва і експлуатації заводу з переробки побутового сміттята сільськогосподарських відходів у біогаз. З огляду на види, кількість запасів і якість рекреаційних ресурсів, якими володіє громада, цілеспрямовано намітити напрямки розвитку таких основних видів рекреаційної діяльності, з урахуванням їх пріоритетності, значущості та територіальної приуроченості:

Масовий туризм, в основному, сухопутній відпочинок на територіях прилеглих до приозерних зон, екологічний туризм, в тому числі: сільський і фермерський, який доцільно розвивати по всій території громади.

Кліматичні умови

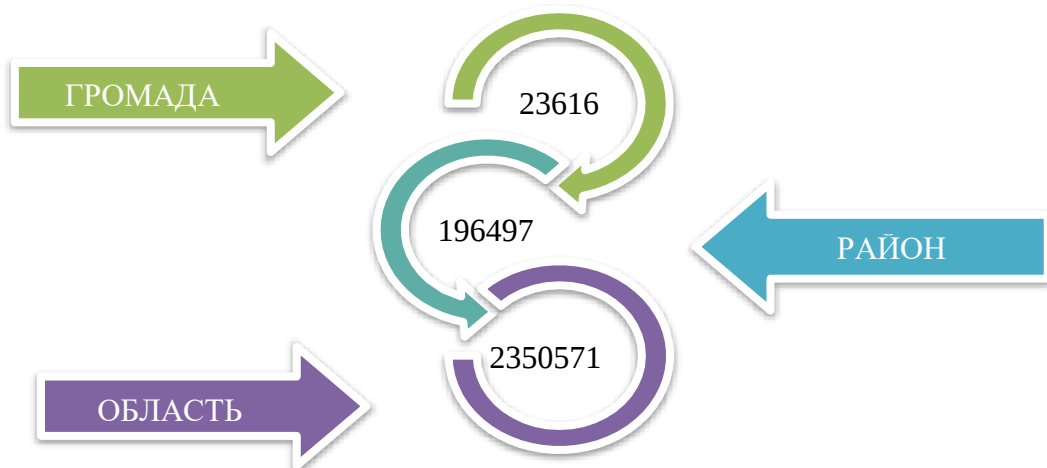
Клімат Татарбунарської міської територіальної громади помірно-континентальний, з теплим літом і м'якою хмарною зимою. Середня багаторічна температура найхолоднішого місяця (січня) становить - 7°, найтеплішого (липня) +30°. Найбільші морози бувають у січні та лютому і досягають не більше -15°. Безморозний період триває від 170 до 210 діб. Загальна сума опадів 340-470 мм на рік. Взимку переважають північні і південно-західні вітри, влітку - північно-західні і північні. Територія громади схильна до посух та суховіїв.

3.6 Населення і трудові ресурси

Чисельність населення і демографічна ситуація

Станом на 01.01.2023 року загальна чисельність населення Татарбунарської міської територіальної громади складає 23 616 особи, що становить понад 12% від населення Білгород-Дністровського району і лише 1,0 % від населення Одеської області.

До складу міської територіальної громади входять 10 населених пунктів: місто Татарбунари 10 725 осіб, село Баштанівка – 788 осіб, село Білолісся -2002 особи, село Борисівка – 1529 осіб, село Глибоке – 1051 особа, село Дельжилери 3488 осіб, село Нерушай –1656 осіб, село Нова-Олексіївка – 69 осіб, село Спаське – 695 осіб, село Струмок – 1613 осіб.

Майже 46% населення громади зосереджено у адміністративному центрі місто Татарбунари, що пояснюється наявністю відносно розвиненої інфраструктури, доступу до транспортного сполучення та об'єктів адміністративного і соціального обслуговування. Друге і третє місце за кількістю населення у Татарбунарській міській територіальній громаді посідають с.Дельжилер (17,06%) та с.Білолісся(7,78%) відповідно. Разом з тим, на території Татарбунарської міської територіальної громади збереглися населенні пункти, в яких мешкає до 69 осіб: село Нова-Олексіївка.

Відсутність дорожнього покриття, інших об'єктів інфраструктури, вакантних місць примушує людей переїздити до адміністративного центру або найближчих міст, в першу чергу, до міста Одеси, а бо емігрувати до закордону в пошуках роботи, а згодом і місця постійного проживання.

В міській територіальній громаді частка працездатного населення складає– 55,1 %, або 13 006 осіб, дітей – 22,3%, або 5036 особи. Значна частка населення пенсійного віку – 22,6%, або 5574 особи.

В структурі населення від усієї кількості населення частка чоловіків складає 46,1 %, жінок 51,9 %.

Природний та міграційний рух міського населення громади у 2021-2022 роках

	Усього, осіб		За статтю			
	2021	2022	чоловіки		жінки	
			2021	2022	2021	2022
Кількість живонароджених	102	67	53	33	49	34
Кількість прибулих	97	31	35	8	62	23
Кількість вибулих	124	52	53	19	71	33
Кількість померлих	172	126	79	67	93	59

Розподіл населення за віком

Показники	осіб
Населення у працездатному віці (16-59)	13 006
Діти дошкільного віку та шкільного віку (0-15)	5 036
старшому за працездатний 60+	5 574

Доходи населення і заробітна плата

Середня заробітна плата за видами діяльності (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу територіальної громади)

Галузі та види діяльності	2022, грн
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	9986
Переробна промисловість	7838
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	35880
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	11719
Будівництво	6386
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту	6587
Транспорт, пошта та кур'єрська діяльність	6180
Тимчасове розміщування й організація харчування	6786
Інформація та телекомунікації	18797
Операції з нерухомим майном	12031
Професійна, наукова та технічна діяльність	13 626
Освіта	14032
Охорона здоров'я та соціальна допомога	14448
Державне управління	13871
Мистецтво, спорт, розваги	16841
Надання інших видів послуг	9573

ВИСНОВКИ

Пріоритетними напрямками у сфері трудових відносин залишається:

- ефективна співпраця територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади у здійсненні контролю своєчасної і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплати праці, виконання роботодавцями умов колективних договорів та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати;
- сприяння скороченню нелегальної зайнятості населення області, легалізації трудових відносин;
- посилення роботи щодо забезпечення додержання мінімальних гарантій з оплати праці та у сфері боротьби з тіньовою зайнятістю, проведення правової роз'яснювальної роботи.

3.7. Економіка громади

Економіка громади формується переважно за рахунок агропромислового сектору, оптової та роздрібної торгівлі.

Сільське господарство одна з важливіших стратегічних галузей економіки, ефективний розвиток якої гарантує продовольчу безпеку та незалежність територіальної громади, а також забезпечує робочими місцями значну частину населення громади.

Татарбунарська міська територіальна громада має сільськогосподарський профіль. Сільське господарство, зокрема рослинництво, є ключовим напрямком розвитку громади.

Земельно-ресурсний потенціал громади – це родючі чорноземи, які є придатними для розвитку рослинництва. Як результат в громаді розгалужена структура посівних площ, яка дає змогу розвивати цей напрямок сільгоспвиробництва.

Посівні площі культур озимих на зерно та зелений корм під урожай 2023 року

Посів культур озимих	Площа посівна, га
Культури озимі на зерно та зелений корм	18676,10
у тому числі:	
на зерно, культури зернові	12853,38
з них	
<i>пшениця</i>	7503,75
<i>ячмінь</i>	5349,63
<i>ріпак</i>	5792,72

На території міської територіальної громади здійснюють діяльність ряд сільськогосподарських підприємств. Основний напрямок їх спеціалізації – це вирощування зернових та технічних культур, виноградарство та роздрібна торгівля.

Найбільш придатними для вирощування в природно-кліматичних умовах району є озимі пшениця, ячмінь, кукурудза та з технічних культур - ріпак, соняшник. При запровадженні крапельного зрошення також доцільним є вирощування томатів, цибулі, капусти, моркви.

Промисловість району представлена підприємствами з виробництва інших неметалевих виробів, харчової промисловості та перероблення сільськогосподарських продуктів. Основними промисловими підприємствами району (що звітують до органів статистики) є: ТОВ «Агро – Дар», ТОВ «Агрофірма «Південна», ТОВ «Агрофірма Ізмаїл», ТОВ «СВП «Агростар», СФГ «Вікторія» та КП «Водопостачальник».

В орендованій будівлі комунальної власності на площі 1280 кв. м. ТОВ «Белста» (м. Білгород-Дністровський) розміщено ділянку № 9 швейного цеху взуттєвої фабрики з пошиву взуття. Підприємством інвестовано (проведено капітальний ремонт приміщень, заміну опалювальної системи, придбання основних фондів) в місто 1771,0 тис. грн. та працевлаштовано незайнятих осіб, які проживають на території громади.

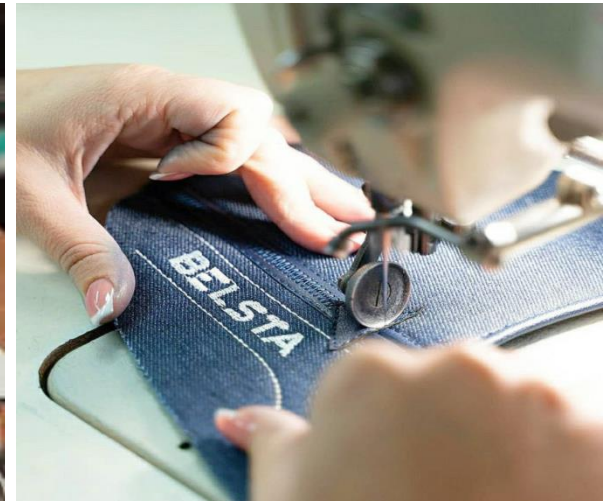

Рис. Пошиття взуття на підприємстві ТОВ «Белста»

Споживчий ринок громади характеризується високим рівнем насиченості основними продовольчими та непродовольчими товарами, стабільним постачанням та відсутністю товарного дефіциту.

Торгівля здійснюється в стаціонарних магазинах, ринках, ларьках, на торгівельних майданчиках та в формі виїзної торгівлі. На території громади діє торгівельна мережа, яка складається з 355 торгівельних одиниць, що належать фізичним та юридичним особам (у тому числі 306 об'єктів роздрібної торгівлі та 49 об'єктів ресторанного господарства), 1 ринок з продажу продовольчих та непродовольчих товарів, 4 АЗС та 3 АГЗС.

Найбільші підприємства, які ведуть господарську діяльність на території Татарбунарської міської територіальної громади

Підприємство, організація, установа	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у 2022р.
СФГ «Вікторія»	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	114
ТОВ «АГРО-ДАР»	11.02 Виробництво винограду	89
ТОВ «АФ»Південна»	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	61
ПП «АГРО-СОЯ»	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	52
ФОП Міллер В.Є.	Виробництво ковбас та переробка м'яса	41
ФОП Мукієнко Р.М.	Роздрібна торгівля	11
СФГ «ЛАПА І К»	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	18
ТОВ «СТРИМЕКС»	46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення	14
«ПП «АГРОЛІДЕР-Т 7»	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	19
ТОВ «АГРО-ОЛІМП 2006»	1.5 Змішане сільське господарство	13

3.8. Фінансовий стан та бюджет громади

Доходи до бюджету Татарбунарської міської територіальної громади з урахуванням трансфертів за 2022 рік виконано в сумі 216 839,4тис.грн.

- До загального фонду бюджету надійшло – 212 579,0 тис.грн. (у т.ч. трансферти 108 545,2 тис.грн., питома вага – 51,1%);
- До спеціального фонду бюджету надійшло – 4 260,4тис.грн. (у т.ч. трансферти 44,8 тис.грн., питома вага – 1,1%).

Структура бюджету Татарбунарської міської територіальної громади у 2022 році це:

- податки, збори, неподаткові платежі – 107 853,5 тис.грн. (49,7%);
- доходи від операцій з капіталом – 395,9 тис.грн. (0,2%);
- офіційні трансферти з держбюджету – 108 590,0 тис.грн. (50,1%)

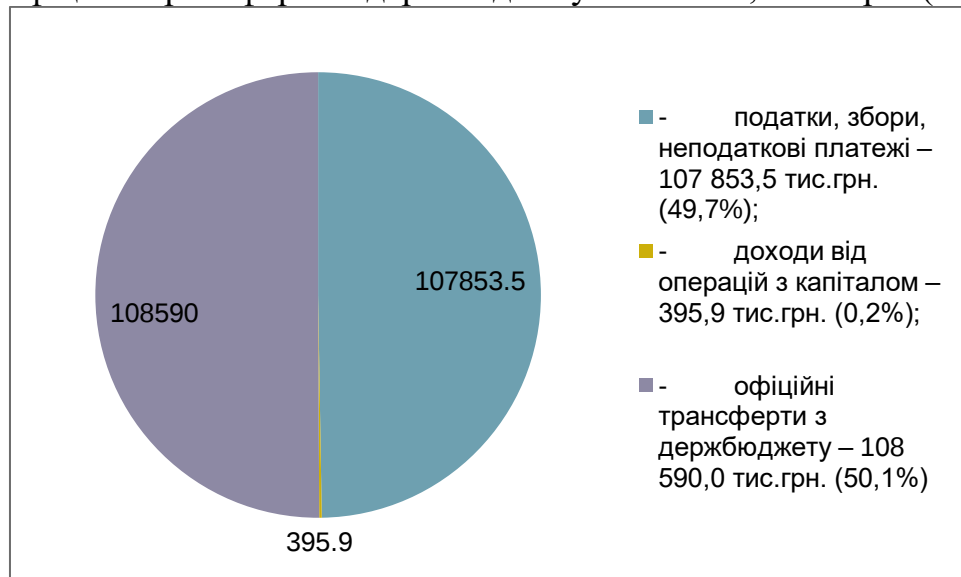

Рис. Структура бюджету

Доходи місцевого бюджету, мільйонів гривень

	2021	2022	2023(прогноз)
Прибутковий податок з громадян/ Податок з доходів фізичних осіб	46,3	56,5	56,4
Єдиний податок (крім с/г виробників)	16,7	14,6	15,1
Єдиний податок від с/г виробників	8,0	7,5	7,6

Доходи від відчуження нерухомості та землі	4,6	0,4	
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0,014	0,005	0,006
Плата за землю	19,2	19,0	19,5
Податок на нерухомість	0,5	0,5	0,5
Акцизний збір	6,1	3,8	4,8
Рентна плата	0,005	0,006	0,006
Інші місцеві податки та збори	0,1	0,1	0,1
Податкові надходження разом	97,0	102,1	104,0
Дохід від оренди комунального майна	0,4	0,4	0,4
Бюджетні трансферти, всього	130,3	108,5	122,9
у. т.ч. освітня субвенція з державного бюджету	77,3	74,3	71,4
інше	1,5	2,0	1,9

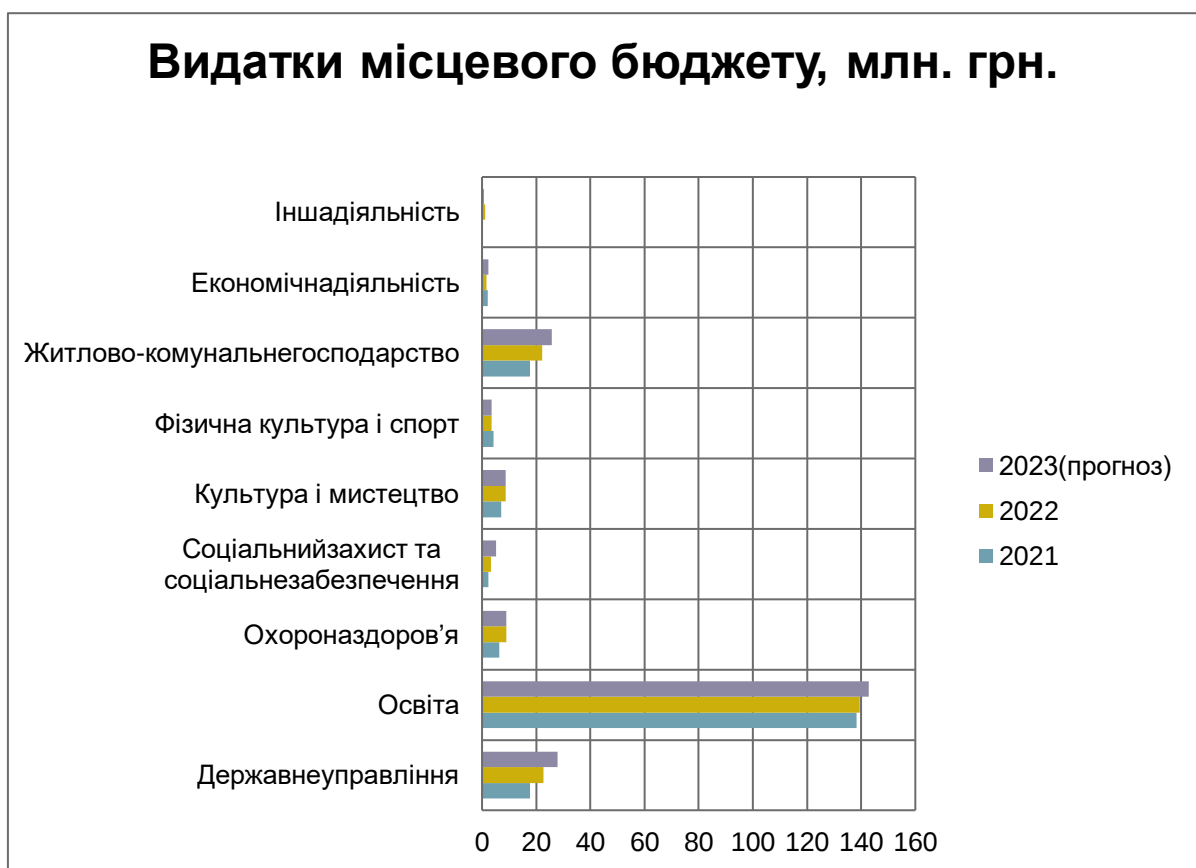
**Доходи бюджету Татарбунарської міської територіальної громади
2023 року на одного мешканця, грн.**

Податок на доходи та збір фізичних осіб	Єдиний податок	Земельний податок	Орендна плата	Акцизний податок	Адміністративні збори та платежі
2388	961	825	555	203	76

Видатки місцевого бюджету, млн. грн.

	2021	2022	2023(прогноз)
Державне управління	17,7	22,6	27,9

Освіта	138,2	139,5	142,9
Охорона здоров'я	6,4	8,9	8,9
Соціальний захист та соціальне забезпечення	2,4	3,3	5,2
Культура і мистецтво	7,0	8,7	8,7
Фізична культура і спорт	4,2	3,6	3,6
Житлово-комунальне господарство	17,6	22,2	25,7
Економічна діяльність	2,0	1,7	2,3
Інша діяльність	0,05	1,2	0,7

Найбільші платники податків у громаді тис.грн

	Назва	Разом	У тому числі			
			Сплачено ПДФО	Єдиний податок	Плата за землю	Податок на нерухомість
1.	ВІДДІЛ ОСВІТИ	19047,1	1888,2		157,9	

	ТАТАРБУНАРСЬКОЇ ТМР					
2.	КНП ТАТАРБУНАРСЬКА БЛ ТМР	6424,0	6424,0			
3.	ТОВ «РЕД ИНВЕСТ»	4166,0	50,2		4115,8	
4.	ТОВ «АГРО ФІРМА «ПІВДЕННА»	3104,1	1662,2	952,1	489,8	
5.	ТОВ «РЕД ФОРЕСТ»	2419,9	377,6		2042,3	
6.	СФГ «БАЛКАНИ»	2408,2	1676,1	597,2	134,9	
7.	КНП ТАТАРБУНАРСЬКИЙ ЦПМСД ТРРОО	2241,3	2241,3			
8.	СФГ «ВІКТОРІЯ»	1950,3	939,8	686,1	310,5	13,9
9.	ПП «АГРО-СОЯ»	1931,6	1000,5	659,3	271,7	
10.	ТОВ «СВП «АГРОСТАР»	790,7	262,7	470,3	54,7	2,9

3.9. Фінансова інфраструктура та мережа підтримки бізнесу

Фото відділення Приватбанк м. Татарбунари

Фінансова інфраструктура громади представлена такими банківськими установами: ПАТКБ «Приватбанк» (1 відділення), АТ «Ощадбанк» (1 відділення), Управлінням Державної казначейської служби України у Татарбунарському районі Одеської області.

3.10. Транспортна інфраструктура та зв'язок

Протяжність мережі автомобільних доріг комунальної власності Татарбунарської міської територіальної громади складає 73,7 км. Через місто Татарбунари проходить автомобільна дорога республіканського значення М-15(Одеса-Рені), протяжність якої на території громади складає 40,1 км., дорога Т-16-27 (Татарбунари-Арциз), дорога Т-16-28 (Спаське-Вилково), дорога Т-16-30 (Струмок-Кілія).

Важливим фактором є розташування Татарбунарської громади вздовж автошляху М-15 «Одеса-Рені», який є частиною одного з міжнародних транспортних коридорів, через що місто Татарбунари відіграє роль транспортного вузлу і має прямий автобусний зв'язок з такими містами, як Київ, Одеса, Херсон, Миколаїв, Болград, Ізмаїл, Рені, Арциз, Сарата, Білгород-Дністровський, Кілія, Вилково, Кагул, Кишинів (Молдова), Софія, Варна (Болгарія), Стамбул (Туреччина).

Протяжність доріг місцевого значення на території громади складає 73,7 км.:

Дорога Т-16-27 на м.Арциз;
Дорога Т-16-28 на м.Вилкове;
Дорога Т-16-30 на м.Кілію.

Протяжність дороги республіканського значення на території нашої громади 40,1 км.:Дорога М-15 Одеса-Рені.

Відстань до найближчої залізничної станції : 24 км. смт.Сарата.

Відстань до найближчих морських портів :

Місто Ізмаїл – 90 км.;

Місто Білгород-Дністровський – 90 км.;

Відстань до найближчого аеропорту : м.Одеса 143 км.

Основний пасажирський перевізник на приміських маршрутах на території громади - ПАТ «Татарбунарське АТП-15143».

Автомобільний транспорт займає одну з провідних ролей як внутрішніх у зв'язках громади, такі зовнішніх зв'язках. На території громади діють транспортні маршрути як обласного так і районного значення.

Відстань від адміністративного центру громади до населених пунктів громади,км

Найменування населеного пункту	Відстань від адміністративного центру,км
Село Білолісся	12
Село Баштанівка	15
Село Дельжилер	10
Село Спаське	18
Село Глибоке	8
Село Борисівка	5
Село Нерушай	15
Село Струмок	23
Село Ново-Олексіївка	9,5

Транспортно експлуатаційний стан переважно більшості цих шляхів невідповідає сучасним вимогам і потребує поліпшення. Автомобільні дороги перебувають у такому стані, за якого неможуть бути повною мірою з забезпечені швидке, економічне та безпечне перевезення пасажирів і вантажів. Вагомими причинами проблеми є низький рівень фінансування дорожніх робіт, швидке руйнування дорожніх конструкцій, спричинене збільшенням вагових навантажень від транспортних засобів, інтенсивністю руху, на які існуюча мережа доріг нерозрахована.

Послуги поштового зв'язку в міській територіальній громаді надаються відділеннями поштового зв'язку Одеської дирекції Акціонерного товариства "Укрпошта", яке об'єднує 6 відділень зв'язку в громаді це :

- Татарбунарське відділення поштового зв'язку в м.Татарбунари
 - Борисівське відділення поштового зв'язку в с. Борисівка
 - Нерушайське відділення поштового зв'язку в с. Нерушай
 - Дельжилерське відділення поштового зв'язку в с. Дельжилер
 - Білоліське відділення поштового зв'язку в с. Білолісся
 - Струмківське відділення поштового зв'язку в с. Струмок
- та 4 населених пункти у яких не має відділень зв'язку:

- с.Глибоке
- с.Спаське
- с.Баштанівка
- с.Ново-Олексіївка

Фото. Відділення пошти

Послуги телефонного зв'язку та Інтернет зв'язку надаються Акціонерним товариством «Укртелеком» та ТОВ «ЮГ ТЕЛЕКОМ ГРУП»

У місті Татарбунари працюють 3 відділення “Нової пошти” та один поштомат в магазині АТБ, які надають жителям громади послуги з доставки товарів.

3.11. Культура, спорт, дозвілля та туристична інфраструктура

Культура та туризм

Для розвитку культури та збереження національної спадщини на території громади діють:

- Комунальний заклад «Татарбунарський міський будинок культури» Татарбунарської міської ради у складі міського будинку культури та 8 будинків культури в селах;
- Комунальний заклад «Публічна бібліотека» Татарбунарської міської ради у складі центральної бібліотеки та 9 філій бібліотек в селах міської територіальної громади;

- Комунальний заклад «Татарбунарська музична школа» Татарбунарської міської ради у складі міської музичної школи та 3 філій в селах громади Нерушай, Білолісся, Дельжилер, а також філія музичної школи в с. Лиман (фінансується за рахунок субвенції Лиманської сільської територіальної громади);
- Комунальний заклад «Татарбунарський історико – краєзнавчий музей» Татарбунарської міської ради;

До об'єктів паломництва в межах міської територіальної громади належить Спасо-Преображенський жіночий монастир поблизу села Борисівка.

Загалом монастир веде свою історію з 1905 (урадянську добудівальність обителі припинялась). На достатньо великій території монастиря знаходяться Свято-Преображенський та Свято-Покровський храми, джерело з цілющою водою, житлові корпуси, готель для паломників, господарські споруди, виноградник, сад та поля.

Осередками духовного життя мешканців та архітектурними домінантами населених пунктів міської територіальної громади є храми, зокрема Свято-Успенський храм міста Татарбунари, храм Святої Параскеви у селі Борисівка, храм Свято-Георгіївський храм у селі Дельжилер, храм Іоанна Богослова у селі Нерушай та храм Свято-Покровський у селі Білолісся.

Найвідомішим осередком сільського зеленого туризму громади є сільська садиба «У Меланки».

Важливою історичною цінністю в нашій громаді є залишки Татарбунарської фортеці (фортеця Татарбарлат), що розташована в місті Татарбунари, які в подальшому можуть бути музеєфіковані. Площа розвідувальних шифрів та (або) траншей складе не менше 30 квадратних метрів. На сьогодні плато на якому розташовувалась фортеця є пустирем, (є позитивним фактором, що зберігає археологічний шар) з залишками фундаменту та отворами штучного походження в яких чітко видно кам'яну кладку стін підземелля. Сама назва Татар-бунар тюркського походження, в перекладі «татарське джерело (струмок, ключ)».

Місцеві традиції виноробства, а також наявність виноробних підприємств, дозволяють розвивати у міській територіальній громаді винний туризм.

Виноробне підприємство ТОВ «Агро-Дар» (виробничі потужності розташовані за адресою: місто Татарбунари, 138 км дороги Одеса-Рені) – це завод повного циклу, що виробляє натуральні виноградні вина. Асортимент продукції включає сортові та купажні вина, різні типи вин за концентрацією цукру.

В Татарбунарській міській територіальній громаді під охороною держави перебуває 134 пам'ятки археології, 8 пам'яток архітектури, 30 пам'яток історії, 4 пам'ятки монументального мистецтва.

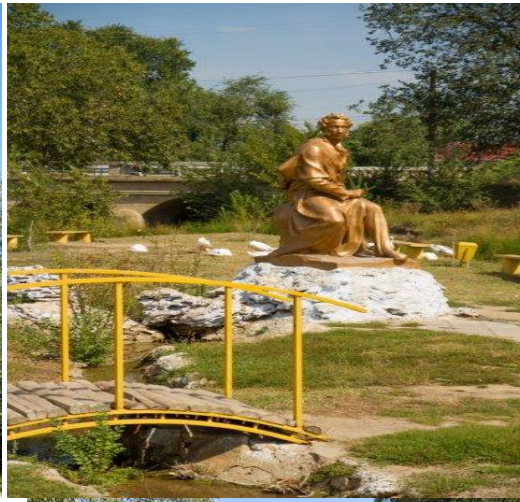
З метою сприяння формування у молодого покоління національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, забезпечення духовної єдності поколінь в громаді діє КЗ "Татарбунарський історико - краєзнавчий музей" за адресою: м. Татарбунари, вул. Гімназична, 1., де проводять різні

заходи, виставки, презентації, громадську діяльність, розвивають естетичне виховання у молоді.

Також на території міської територіальної громади є багато пам'яток культури:

- Жіночий Спасо-Преображенський монастир (поблизу с. Борисівка);
- Садиба «У Маланки» (м. Татарбунари);
- Винзавод «Агро-Дар»; магазин ТМ «Винлюкс», (м. Татарбунари);
- Пам'ятник Тарасу Григоровичу Шевченко (м. Татарбунари);
- Пам'ятник учасникам Татарбунарського повстання 1924 р. (м. Татарбунари).

На території Татарбунарської міської територіальної громади знаходяться такі готелі :

Готель СПД Абрамова Н.Ф. - м.Татарбунари, вул.Центральна, 38;

Готель «Експрес» - м.Татарбунари, вул.Тура,170;

Готель «Тиха галявина» - м.Татарбунари, вул.Степова;

Готель «Рандеву» - с.Білолісся, Одеська область.

Фото : Готелі які знаходяться на території Татарбунарської міської територіальної громади

Розвиток парків

Складовою частиною культури Татарбунарської міської територіальної громади є парки культури та відпочинку, в яких створюються відповідні умови для відпочинку населення.

Парки є невід'ємною частиною громади, відіграють значну роль в озелененні територій та є найбільш доступним місцем відпочинку і культурного дозвілля всіх верств населення.

Розвиток парків розглядається в контексті загального розвитку громади, містобудування, зеленого господарства, збереження нерухомої культурної та природної спадщини

Для організації активного відпочинку мешканців та гостей міської територіальної громади, для пропаганди активного і здорового способу життя, планується облаштування парку «Молодіжний» спортивними майданчиками зі штучним покриттям та спортивними обладнаннями.

Основними аспектами розвитку парків буде:

- доступність**: тротуарні доріжки, автономне освітлення, доступні громадські вбиральні, інтернет;
- екологічний стан**: обмеження руху автотранспорту, управління відходами, озеленення території;
- інклюзивність** – турбота про людей з особливими потребами, поліпшення мобільності відвідувачів.

Спорт

Для забезпечення розвитку фізичної культури та спорту, популяризації здорового способу життя, на території міської територіальної громади діє КЗ ТМР «Спортивний клуб Татарбунари», у складі якого працюють шахово-шашковий клуб ім. В.М. Максимчука, три футбольні команди (дві ФК ім. В.З. Тура та ФК «Татарбунари»)

Спортивні заклади Татарбунарської міської ради :

- Комунальний заклад ТМР «Спортивний клуб Татарбунари»;
- Татарбунарська дитяча та юнацька спортивна школа.

Підтримку фізкультури та спорту Татарбунарська міська рада здійснює в рамках затверджених міських програм «Розвиток футболу в місті Татарбунари» та «Розвиток шашок і шахів в місті Татарбунари».

З метою покращення умов проведення треніровок та змагань планується проведення реконструкції стадіону «Колос», який знаходиться в місті Татарбунари.

3.12. Житлово-комунальна та енергетична інфраструктура

Водопостачання та водовідведення

Забезпечення населення якісною питною водою в Татарбунарській міській територіальній громаді залишається важкою. Ситуація з водозабезпеченням складна – лише 5 населених пунктів із 10 мають системи водопостачання, половина населення користується привозною водою або з артезіанських свердловин, яка через велику мінералізацію (6-11 г/л) не відповідає вимогам державних стандартів. Через споживання неякісної питної води, можливе зростання рівня захворюваності населення, особливо дітей.

У зв'язку із завершенням реалізації інвестиційного проекту – будівництва водонапірної насосної станції в м. Татарбунари по вул. Степова, 6 стає нагальним питання щодо капітального ремонту водорозвідних мереж міста Татарбунари, які збудовані в 70-х роках минулого століття, що дозволить забезпечити населення міста та сіл громади водою із річки Дунай.

На території Татарбунарської громади обслуговують населення питною водою п'ять комунальних підприємств: КП «Водопостачальник», КП ТМР «Струмочок», КП ТМР «Дмитрівка», КП ТМР «Джерело Білолісся», КП ТМР «Джерело Святої Покрови».

Система водопостачання міста Татарбунари забезпечується з підземного джерела – з родовища підземних вод пройми річки Когильник. На обслуговуванні КП «Водопостачальник» станом на 01.01.2023 року знаходиться:

- 24 свердловини, або 95% від діючих свердловин;
- водонапірна насосна станція II підйому;
- 46 км водопровідних мереж.

У структурі послуг, що надається комунальним підприємством водопостачання становить 60% і охоплює 95% населення.

Добова потреба води населенням становить – 1900 -2000 куб. води. КП ТМР «Водопостачальник» може надати – 1600 куб води.

Причина:

- застаріла аварійна, система-більшість розподільчих вуличних систем водогону прокладено населенням за їх кошт, без дотримання будь-яких нормативів , внаслідок чого багато втрат води та місцями малий тиск в трубопроводах,
- центральний водогін міста також давно вже потребує заміни та ремонту - строк експлуатації більш як 40-років;

Комунальне підприємство ТМР «Струмочок», отримує воду від Кілійського міжрайонного управління водного господарства на підставі договору № 72 від 18 грудня 2019 року Про надання послуг з постачання питної води.

КП ТМР «Струмочок» отримує воду від НСП с.Струмук Кілійського міжрайонного управління водного господарства, які в свою чергу воду отримують з ріки Дунай перекачуванням її насосними станціями I-III підйому. На очисних спорудах річкова вода пройшовши повний цикл очищення та знезараження, надходить в резервуари чистої води. В РЧВ (резервуар чистої води) НСП с.Струмук вода потрапляє з насосної станції III підйому. З РЧВ НСП с.Струмук за допомогою насосів (**K80-50-200 4AM160 Z2 U3 в кількості 5 одиниць та K100-65-200 4AM180 M2 U3 в кількості 2 одиниці**) подається до двох водонапірних веж. А вже з водонапірних веж вода самопливом тече абонентам.

Відведення стічних вод в с. Струмук та с. Спаське здійснюється у вигрібні ями та гноєсховища.

Кількість резервуарів чистої води, місткість кожного, м3:

На території НСП села Струмук Кілійського міжрайонного управління водного господарства розташовано 2 резервуара чистої води місткість кожного з яких по 300 м3.

Кількість водонапірних башт, місткість кожної, м3:

На території НСП с. Струмук Кілійського міжрайонного управління водного господарства розташовано 2 водонапірні вежі. Одна вежа містить 70,2 м3 води і подає воду на с. Струмук, інша водонапірна вежа містить 38,5 м3 води і подає воду на с. Спаське.

У структурі послуг, водопостачання становить 73% і охоплює майже 92% населення сіл Струмук та Спаське. Добова потреба води населення сіл Струмук та Спаське становить в зимовий час 80-100 куб. води, в літній час 120-150 куб. води.

КП ТМР «Дмитрівка», яке знаходиться в селі Дельжилер, теж отримує воду від НСП с.Струмук Кілійського міжрайонного управління водного господарства, які в свою чергу воду отримують з ріки Дунай перекачуванням її насосними станціями I-III підйому. КП ТМР «Дмитрівка» обслуговує 900 абонентів питною водою, за 2022рік було надано населенню села Дельжилер – 56564м.куб. води. Протяжність мережі - 11 км водопровідних труб. В селі Нова Олексіївка знаходиться одна водонапірна артезіанська свердловина, обслуговує 30 абонентів. Відведення стічних вод в с. Дельжилер та Нова Олексіївка здійснюється у вигрібні ями та гноєсховища.

На балансі КП ТМР «Джерело Білолісся» в селі Білолісся знаходиться п'ять водонапірних артезіанських свердловин. Протяжність мережі складає 73 км водопровідних труб, та обслуговують водою 1347 абонентів, за 2022 рік було надано населенню села Білолісся – 57460м.куб. води. Відведення стічних вод в с. Білолісся здійснюється у вигрібні ями та гноєсховища.

КП ТМР «Джерело Святої Покрови» в селі Баштанівка отримує воду від Кілійського міжрайонного управління водного господарства на підставі договору №3 від 01.01.2021 року про надання послуг з постачання питної води. На території с. Баштанівка знаходиться площадка Кілійського міжрайонного управління водного господарства на якій розташовано 2 водонапірні вежі. Одна вежа містить 50 м.куб. води, інша вежа містить 50 м.куб. Обидві водонапірні вежі подають воду на с.Баштанівка. КП ТМР «Джерело Святої Покрови» отримує воду від Кілійського міжрайонного

управління водного господарства, які в свою чергу воду отримують з ріки Дунай перекачуванням її насосними станціями 1-111 підйомами самопливом до двох баштів. А вже з баштів вода самопливом до абонентів.

На обслуговуванні КП ТМР «Джерело Святої Покрови» в с.Баштанівка Татарбунарської громади знаходяться 1 шахтний колодязь. Обсяги піднятої води підприємства складаються із двох однофазних водяних насосів марки (ОІЛ) 2-130/1.5 УТ), двох лічильників води (МТК-UA. МТК-UA50F). Плановий обсяг реалізації води з шахтного колодязя с. Баштанівка в 2022 році – 6,5 тис. метрів кубічних. На балансі комунального підприємства артезианської свердловини не має.

Функції організації благоустрою населених пунктів в міській територіальній громаді покладені на управління майном комунальної власності та забезпечення благоустрою в місті (УМКВ ЗБМ) та КП «Бесарабія», а в питанні оплати за спожиту електроенергію - на виконавчий комітет міської ради.

Кількість мешканців/ок, які станом на 01.01.2022 у місті Татарбунари мали доступ до:

	Кількість мешканців/ок, осіб	Кількість помешкань/житлових одиниць
Централізованого газопостачання		
Централізованого теплопостачання		
Централізованого водопостачання	10881	4245
Централізованого водовідведення	1828	921

Кількість помешкань/житлових одиниць міста Татарбунари, у яких є доступ до базових комунікацій

	01.01.2022р.	01.01.2023 р.
Заселених помешкань/житлових одиниць разом ***	4215	4229
у тому числі індивідуальні будинки	2942	2956
Житловий фонд, тис. кв. м загальної площі		
% помешкань/житлових одиниць,	99,3	99,6

підключених до централізованого водопостачання		
% помешкань/житлових одиниць, підключених до централізованого газопостачання		
% помешкань/житлових одиниць, підключених до централізованого водовідведення	21,7	21,7

Енергетична інфраструктура

На території Татарбунарської громади знаходиться ДТЕК Одеські електромережі в м. Татарбунари за адресою: м.Татарбунари, вул.Польова,1 -а.

Основним видом їх діяльності є постачання електроенергії за регульованим тарифом. ТОВ «ДТЕК Одеські електромережі» також надає інші послуги населенню та юридичним особам:

- Перевірка, встановлення, ремонт та заміна лічильників електроенергії.
- Підключення будинків до електромережі.
- Будівельно-монтажні та (будівництво і реконструкція електроустановок, улаштування вводів в житлові будинки, монтаж виносних шаф обліку електричної енергії, виконання ремонту кабельних мереж та повітряних ліній тощо);
- Видача технічних умов на приєднання електроустановок.
- Проектно-вишукувальні роботи, погодження проектної документації.
- Допуск до експлуатації електроустановок.
- Оформлення та нагляд за роботами в охоронній зоні електромереж.
- Технічне обслуговування абонентських електроустановок;
- Лабораторні роботи (пошук і визначення місця пошкодження кабельних ліній, вимірювання опору контуру заземлення, заземлювача опори, вимірювання опору і ємності обмотки машин, апаратів, опору ізоляції, випробування підвищеною напругою, вимірювання пробивної напруги тощо).

ДТЕК Одеські електромережі в місті Татарбунари знаходиться в зоні обслуговування електричної мережі колишніх Саратського та Кілійського районів.

На території Татарбунарської міської територіальної громади знаходяться сонячні електростанції в районі села Білолісся. ТОВ «РЕД ФОРЕСТ» (дата введення в експлуатацію 14.05.2020 року) на 20 га потужність СЕС складає 10 мВт, та ТОВ «РЕД ІНВЕСТ» (дата введення в експлуатацію 02.01.2020 року) на 40 га потужність СЕС – 23,4 мВт.

Рис. Сонячна електростанція ТОВ «РЕД ФОРЕСТ» та ТОВ «РЕД ІНВЕСТ»

3.13. Соціальна інфраструктура

Освіта

Одним із основних чинників забезпечення доступності та якості освіти є модернізація мережі закладів загальної середньої освіти.

Станом на 05.09.2022 року наявна наступна мережа закладів освіти Татарбунарської міської ради: закладів загальної середньої освіти – 10, з них: ліцеїв з початковою школою та гімназією 7, гімназій з початковою школою – 1, ліцеїв з дошкільним підрозділом, початковою школою та гімназією – 2; дошкільних закладів освіти – 8, позашкільних закладів освіти – 2, центр професійного розвитку – 1, інклюзивно-ресурсний центр – 1.

На 2022/2023 навчальний рік кількість учнів становить 3010 осіб. Середня наповнюваність класів складає 18,2 (при 165 класах).

У Татарбунарській міській раді функціонують 8 закладів дошкільної освіти та 2 дошкільних підрозділів у складі ліцеїв.

У закладах дошкільної освіти виховується 615 дітей дошкільного віку, з них - 564 віком від 3 до 6 років та 51 дітей від 2 до 3 років, що становить відповідно 78 % та 12% від загальної кількості дітей. Усіма формами дошкільної освіти охоплено 96% вихованців віком від 3 до 6 років.

Завантаженість закладів дошкільної освіти в Татарбунарській міській раді складає 48 дітей на 100 місць.

Одним із основних чинників здоров'я дітей, беззаперечно, є збалансоване харчування. Сьогодні середня вартість харчування вихованців закладів дошкільної освіти становить:

- діти від 2 до 4 років в розмірі 58,00грн. в день за набір продуктів та 68,00грн. в день за надання послуг з гарячого харчування;
- від 4 до 6 років - 77,00грн. в день за набір продуктів та 87,00грн. в день за надання послуг з гарячого харчування .

Загальна середня освіта – найбільша ланка освітньої системи. Відділом освіти, центром професійного розвитку, дирекцією закладів загальної середньої освіти здійснюється системний аналіз ходу реалізації навчальних планів і програм. Це надає можливість відстежити динаміку навчальних досягнень учнів кожної школи, визначити співвідношення коефіцієнта якості знань закладу з загальними показниками, що дозволяє своєчасно приймати управлінські рішення щодо підвищення якості освітніх послуг у кожній школі.

Визнання українським суспільством пріоритету загальнолюдських цінностей вимагає від освіти нового ставлення до дітей з особливими потребами, вирішення питань їх соціалізації та інтеграції. Тому актуальним на сьогодні є розв'язання широкого спектру проблем навчання і виховання дітей з вадами психофізичного розвитку.

На сьогоднішній день відповідно до постанови КМУ від 09 серпня 2017 року № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» у 9 закладах загальної середньої освіти організовано інклюзивне навчання 40 учням. Для забезпечення ефективної інклюзивної освіти до штатних розписів закладів освіти введені посади вчителів-асистентів. Також інклюзивна освіта функціонує в закладах дошкільної освіти: а саме на базі двох дошкільних закладів освіти охоплено інклюзією 4 вихованців у 3 групах.

Для створення рівного доступу до якісної освіти всіх учасників освітнього процесу у 4 закладах загальної середньої освіти організоване індивідуальне навчання 14 учням, які за станом здоров'я не можуть відвідувати заклади освіти.

Головною домінантою виховання молоді є формування у особистості патріотизму, ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самого себе, активної життєвої позиції.

Планування та організація виховної роботи була направлена на виконання Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої Указом Президента України.

На базі КЗ «Татарбунарський будинок дитячої та юнацької творчості» Татарбунарської міської ради Одеської області працюють 76 гуртків, в них – 1225 дітей. Крім того, в закладах загальної середньої освіти організовано роботу 11 шкільних гуртків, в яких задіяні 236 учнів.

У КЗ «Татарбунарська дитячо-юнацька спортивна школа» Татарбунарської міської ради Одеської області займаються 303 учні-вихованці в секціях гандболу, волейболу, баскетболу, футболу, вільної боротьби, з шахів та шашок.

Навчально-виховний процес здійснюють 292 педагогічними працівниками, з яких 20 мають неповну базову вищу освіту, 16 – неповну спеціальну освіту, 2 – середню загальну освіту, 254 – вищу. Серед вчителів закладів загальної середньої освіти 116 мають вищу кваліфікаційну категорію, 75 – першу категорію, 34 – спеціаліст другої категорії, 29 – спеціаліст. Серед них мають педагогічні звання та відзнаки: 23 – звання «Вчитель-методист», 80 – «Старший учитель».

У Татарбунарській міській раді здійснюється підвіз учнів та педагогічних працівників до місць навчання 2 автобусами (всього підвозяться 78 дітей та 10 вчителів). Заплановано на здійснення підвозу учнів у 2023 році 190,0 тис. грн.

Заклади дошкільної освіти

01.01.2022 р.	25.05.2022р.	15.09.2022р .	01.01.2023р.
------------------	--------------	------------------	--------------

Кількість дошкільних закладів, одиниць	8	8	8	8
Кількість дітей в дошкільних закладах, фактична, осіб	730	673	615	591
Проект на потужність дошкільних закладів, місць	1184	1184	1184	1184

Заклади загальної середньої освіти

	01.01.2022р.	25.05.2022р.	15.09.2022р.	01.01.2023р.
Кількість закладів, одиниць	10	10	10	10
Проектна потужність закладів, учнів/ниць	5555	5555	5555	5555
Кількість учнів/ниць у закладах, фактична, осіб	3024	3003	3010	2997
Середня наповнюваність класів, осіб	17,7	17,6	18,2	18,1

ЗАКЛАДИ ОСВІТИ

1. БАШТАНІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

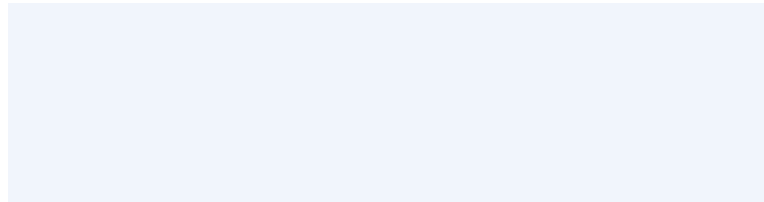
Спроможність закладу освіти (учнів): 350

Кількість учнів: 79

Кількість персоналу: 33

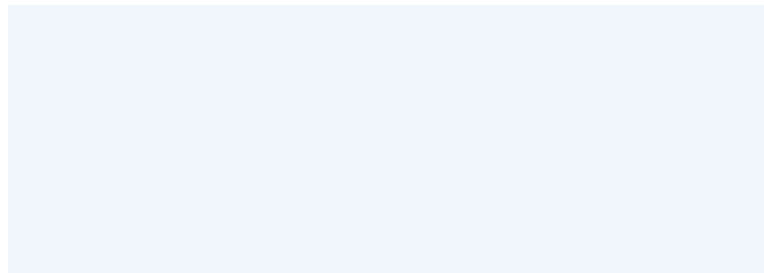
- педагогічних працівників	18
- технічних працівників	15
Кількість класів:	10
Кількість інклюзивних класів:	1
Кількість учнів у них:	1

2. БІЛОЛІСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 450

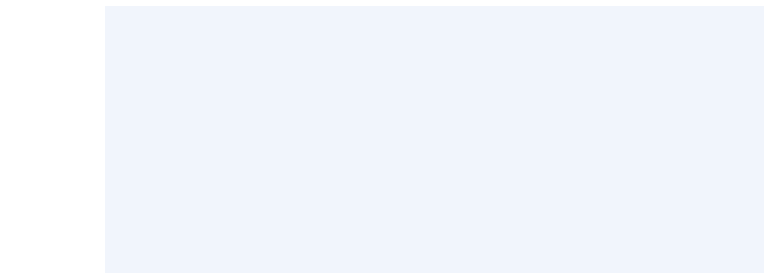
Кількість учнів:	280
Кількість персоналу:	40
- педагогічних працівників	27
- технічних працівників	13
Кількість класів:	14
Кількість інклюзивних класів:	3
Кількість учнів у них:	3

3. БОРИСІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 320

Кількість учнів:	173
Кількість персоналу:	32
- педагогічних працівників	19
- технічних працівників	13
Кількість класів:	11
Кількість інклюзивних класів:	0
Кількість учнів у них:	0

4. ГЛИБОКІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 300

Кількість учнів:	103
Кількість персоналу:	28

- педагогічних працівників	19
- технічних працівників	9
Кількість класів:	11
Кількість інклюзивних класів:	1
Кількість учнів у них:	1

5. ДЕЛЬЖИЛЕРСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 664

Кількість учнів:	491
Кількість персоналу:	71
- педагогічних працівників	45
- технічних працівників	26
Кількість класів:	23
Кількість інклюзивних класів:	7
Кількість учнів у них:	10

6. НЕРУШАЙСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 535

Кількість учнів:	144
Кількість персоналу:	37
- педагогічних працівників	22
- технічних працівників	15
Кількість класів:	11
Кількість інклюзивних класів:	3
Кількість учнів у них:	3

7. СПАСЬКА ГІМНАЗІЯ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 120

Кількість учнів:	60
Кількість персоналу:	21
- педагогічних працівників	16
- технічних працівників	5
Кількість класів:	9
Кількість інклюзивних класів:	2
Кількість учнів у них:	2

8. СТРУМКІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 300

Кількість учнів:	181
Кількість персоналу:	46
- педагогічних працівників	24
- технічних працівників	22
Кількість класів:	11
Кількість інклюзивних класів:	1
Кількість учнів у них:	1

9. ТАТАРБУНАРСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 901

Кількість учнів:	901
Кількість персоналу:	80
- педагогічних працівників	60
- технічних працівників	20
Кількість класів:	38
Кількість інклюзивних класів:	2
Кількість учнів у них:	4

10. ТАТАРБУНАРСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ІМЕНІ В.З.ТУРА ТАТАРБУНАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Спроможність закладу освіти (учнів): 603

Кількість учнів: 603

Кількість персоналу: 84

- педагогічних працівників 60

- технічних працівників 24

Кількість класів: 27

Кількість інклюзивних класів: 12

Кількість учнів у них: 15

Перелік та опис дошкільних та шкільних закладів Татарбунарської міської територіальної громади

	Назва та місце розміщення	Рік побудови чи капремонту	Проектна потужність	Наповненість
ЗАКЛАДИ ОСВІТИ				
1	Татарбунарський ліцей Татарбунарської міської ради	1930р.	901	901
2	Татарбунарський ліцей ім..В.З.Тура Татарбунарської міської ради	1986р.	603	603
3	Баштанівський ліцей Татарбунарської міської ради	1995р.	350	79
4	Білоліський ліцей Татарбунарської міської ради	1985р.	450	280
5	Борисівський ліцей Татарбунарської міської ради	1970р.	320	173
6	Глибоківський ліцей Татарбунарської міської ради	1970р.	300	103
7	Дельжилерський ліцей Татарбунарської міської ради	1968р.	664	491
8	Нерушайський ліцей Татарбунарської міської ради	1974р.	535	144
9	Спаська гімназія Татарбунарської міської ради	1958р.	120	60
10	Струмківський ліцей	1992р.	300	181

	Татарбунарської міської ради			
ЗАКЛАДИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ				
1.	Комунальний заклад дошкільної освіти(ясла-садок) «Дзвіночок» Татарбунарської міської ради с.Спаське	1966р.	39	8
2	Комунальний заклад дошкільної освіти(ясла-садок) «Берізка» Татарбунарської міської ради с. Борисівка	2015р.	112	44
3	Комунальний заклад дошкільної освіти(ясла-садок) «Веселка» Татарбунарської міської ради с.Нерушай	1984р.	115	25
4	Комунальний заклад дошкільної освіти(ясла-садок) «Ромашка» Татарбунарської міської ради с. Дельжилер	1968р.	140	81
5	Комунальний заклад дошкільної освіти(ясла-садок) «Сонечко» Татарбунарської міської ради с. Білолісся	1969р.	56	49
6	Комунальний заклад дошкільної освіти(ясла-садок) «Буратіно» Татарбунарської міської ради с.Глибоке	1986р.	120	25
7	Комунальний заклад дошкільної освіти(ясла-садок) «Колосок» Татарбунарської міської ради м. Татарбунари	1991р.	310	174
8	Комунальний заклад дошкільної освіти(ясла-садок) «Незабудка» Татарбунарської міської ради м. Татарбунари	1945р.	250	170

Позашкільна освіта

На території Татарбунарської міської територіальної громади ради діє заклад позашкільної освіти - Комунальний заклад «Татарбунарський будинок дитячої та юнацької творчості» Татарбунарської міської ради Одеської області.

Професійно-технічна освіта

Для забезпечення реалізації права громадян на здобуття професійно-технічної та повної загальної середньої освіти на території Татарбунарської міської територіальної громади діє ДНЗ «Татарбунарське професійно-технічне аграрне училище», за адресою м.Татарбунари, вул.Центральна, 1.

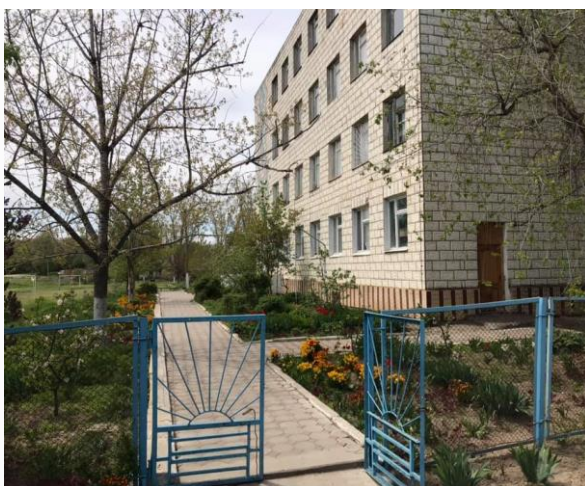
Державний навчальний заклад "Татарбунарське професійно-технічне аграрне училище" (ДНЗ "ТПТАУ") є державним професійно-технічним навчальним закладом II атестаційного рівня, який входить до системи професійно-технічної освіти і підпорядковується Міністерству освіти і науки України та Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації, є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий рахунок, печатку зі своїм найменуванням. Навчальний заклад був заснований у 1984 році.

ДНЗ "ТПТАУ" веде підготовку кваліфікованих робітників на базі 9-ти класів з отриманням повної загальної середньої освіти з професій:

- «Виноградар, тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва категорія А1, водій автотранспортних засобів категорія С1»;
- «Оператор лінії у виробництві харчової продукції (перероблення фруктів, овочів, олієнасіння та горіхів), кухар»;
- «Маляр. Штукатур».

В училищі станом на 01.01.2023 року навчаються 157 здобувачів освіти.

В училищі функціонує учнівський гуртожиток, в якому мешкають 70 дітей та їдальня - місткістю 50 осіб. Всі здобувачі освіти училища забезпечені безоплатним користуванням навчально-виробничою базою та отримують академічні і соціальні стипендії. В училищі організовано роботу гуртків та спортивних секцій, систематично проводяться виховні заходи, вечори відпочинку. Учнівська молодь приймає участь у різних районних та обласних конкурсах та змаганнях.

Оздоровлення дітей

З метою організації оздоровлення та відпочинку дітей діє дитячий оздоровчий табір Татарбунарської міської ради - Комунальне підприємство «Дитячий оздоровчий заклад «Зоряка», який розташовується на рекреаційній зоні - курорті Рассейка на березі Чорного моря. Його покликання – це повноцінний відпочинок і оздоровлення. Для цього організовано хороший режим дня і налагоджене п'ятиразове збалансоване харчування. У раціоні переважають овочі та фрукти, також солодке. Їдальня розрахована на 350 осіб. Діти відвідують море два рази на день: вранці і ввечері.

В дитячому оздоровчому закладі діти грають в різні ігри, плавають, проводять конкурси та спортивні естафети. Територія закладу озеленена, багато клумб з квітами.

Для дитячого повноцінного відпочинку створені всі умови: 2 футбольних поля, баскетбольний та волейбольний майданчики, місця для ігор. Також є амфітеатр, танц-майданчик. Проводяться розважальні концерти, конкурси, змагання, показують фільми. Влаштовують дітям різноманітні свята та розваги.

Підтримку організації оздоровлення та відпочинку дітей громади міська рада здійснює в рамках затвердженої Програма оздоровлення та відпочинку дітей Татарбунарської міської ради на 2021-2025 роки.

ВИСНОВКИ

Ключовими кроками реалізації державної політики в сфері освіти в Татарбунарській міській територіальній громаді на період 2024-2030 роки залишаються щорічне:

- забезпечення відповідності інфраструктури освіти потребам і запитам населення, врахування спроможностей громади, попиту на професії та завдань інтеграції України у європейський освітній простір;
- розвиток мережі дошкільця;
- модернізація навчальної, матеріально-технічної бази закладів освіти;
- інформатизація закладів освіти;
- стимулювання енергозбереження в закладах освіти;
- створення у освітніх закладах рівних умов доступу до освіти, формування освітнього простору, сприятливого для навчання впродовж життя, зростання професійної компетентності педагогічних працівників області, підвищення ефективності системи підготовки та професійного розвитку педагогічних і керівних кадрів (підготовка керівників та педагогічних працівників до роботи в умовах Нової української школи, розвиток академічних обмінів між педагогічними та науково-педагогічними працівниками).

Мережа закладів охорони здоров'я

Для медичного забезпечення жителів громади і проведення всього комплексу лікувально-профілактичних заходів на території громади функціонують 5 лікарських амбулаторій загальної практики сімейної медицини (м. Татарбунари, с. Дельжилер, с. Нерушай, с. Білоліся, с. Струмок) та 4 фельдшерсько-акушерських пункти (с. Баштанівка, с. Борисівка, с. Глибоке, с. Спаське,). Також на території громади в м. Татарбунари функціонує КНП «КНП Багатопрофільна лікарня» та КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги».

Назва закладу	Чисельність персоналу
Татарбунарська міська лікарська амбулаторія загальної практики сімейної	22

медицини

Білоліська сільська лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини	6
--	---

Струмківська сільська лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини	5
--	---

Нерушайська сільська лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини	5
---	---

Дельжилерська сільська лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини	9
---	---

фельдшерсько-акушерський пункт села Глибоке	2
---	---

фельдшерсько-акушерський пункт села Борисівка	3
---	---

фельдшерсько-акушерський пункт села Баштанівка	2
--	---

фельдшерсько-акушерський пункт села Спаське	2
---	---

Громада забезпечена мережею закладів охорони здоров'я. В кожному населеному пункті є ФАП, що говорить про доступність первинної медицини населенню. Однак, в громаді спостерігається недостатня кількість кваліфікованих медичних кадрів, майже всі приміщення потребують поточного ремонту.

Татарбунарська багатoproфільна лікарня обслуговує населення не тільки нашої громади, а й населення бившого Татарбунарського району: Лиманської, Дівізійської та Тузлівської громад.

**Заклади первинної медичної допомоги (ПМД)
КНП «Татарбунарський ЦПМСД» ТМР**

	01.01.2022р.	01.01.2023р.
Кількість лікарських амбулаторій, одиниць	5	5
Кількість інших закладів ПМД (ФАП, ФП), одиниць	4	4
Кількість ФОП, інших юридичних осіб, які		

надають ПМД, одиниць		
Кількість лікарів /ок, які надають ПМД (сімейних лікарів, дільничних терапевтів, дільничних педіатрів), фіз.осіб	18	18
Кількість осіб, які уклали декларації про надання послуг з закладами ПМД, розташованими у громаді, осіб	17444	15899

ВИСНОВКИ

Здоров'я та якість життя окремих людей і популяції у цілому визначається складним набором взаємопов'язаних факторів, тому питання щодо зміцнення здоров'я і благополуччя населення не можуть обмежуватися тільки сектором охорони здоров'я і вимагає мульти секторального підходу, а саме активної участі і залучення інших секторів суспільства на всіх етапах процесу, спрямованого на підвищення якості життя та зміцнення здоров'я.

Соціальне забезпечення

Задоволення потребу соціальних послугах людей, які опинились у складних життєвих обставинах є одним із основних завдань системи надання соціальних послуг. Саме з метою забезпечення надання соціальних послуг громадянам, які перебувають в складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги та не здатні до самообслуговування, в Програмі «Милосердя» на 2021-2025роки передбачені відповідні заходи, в тому числі:

1. Надання матеріальної допомоги, або часткове відшкодування громадянам, які опинилися в складних життєвих обставинах, в тому числі на довготривале лікування тяжко хворих громадян, на проведення хірургічних операцій;
2. Надання матеріальної допомоги малозабезпеченим, непрацездатним, важко і хронічно хворим громадянам, багатодітним сім'ям, громадянам похилого віку, ветеранам праці, особам з обмеженими фізичними можливостями, іншим громадянам, які внаслідок недостатнього матеріального забезпечення потребують соціальної підтримки;
3. Надання одноразової матеріальної допомоги сім'ям військовослужбовців, які приймали або беруть участь, АТО;
4. Надання одноразової матеріальної допомоги учасникам бойових дій на території інших держав;
5. Надання одноразової матеріальної допомоги з нагоди ювілеїв громадянам, яким виповнилося 90,95,100 і більше років;
6. Надання матеріальної допомоги особам, які постраждали в наслідок виникнення надзвичайних ситуацій (пожежі, стихійного лиха та підтоплень);
7. Здійснення безкоштовного перевезення соціальним автобусом пільгових категорій громадян та громадян похилого віку;

8. Забезпечення компенсаційних виплат фізичним особам, що надають соціальні послуги громадянам які за станом здоров'я не здатні до самообслуговування;
9. Надання грошової допомоги на поховання осіб, незастрахованих в системі соціального страхування;
10. Забезпечення безкоштовним харчуванням у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах дітей, батьки яких є: військовослужбовці, які перебувають в зоні АТО; малозабезпечені сім'ї; багатодітні сім'ї, які мають троє і більше дітей;
11. Забезпечення оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки.

Адміністративні послуги

З метою надання широкого спектру **адміністративних послуг** населенню громади у комфортних умовах на території міської територіальної громади працює Центр надання адміністративних послуг, який в структурі міської ради рахується як відділ з питань реєстрації зі структурою:

Відділ з питань реєстрації	Кількість одиниць
Начальник відділу - адміністратор	1
Державний реєстратор	2
Адміністратор	4
Спеціаліст I категорії	7
Всього по відділу	14

Протягом 2022 року до відділу звернулось:

- з питань декларування та реєстрації місця проживання 285 осіб;
- з питання зняття з реєстрації місця проживання 334 осіб ;
- отримано 397 запитів від органів державної влади (суд, поліція, податкова, УСЗН, РДА та ін.) щодо відомостей з РТГ про реєстрацію місця проживання та 2367 таких запитів від фізичних осіб;
- вклеєно фото 185 громадянам по досягненню 25-и та 45-и річного віку;
- 2166 громадянам видано витяг з реєстру територіальної громади або довідку про реєстрацію місця проживання;
- 201 громадянину видано довідку до нотаріуса на відкриття спадщини;
- видано 2669 довідок та актів для отримання субсидії та різного виду допомоги;
- прийнято та опрацьовано 920 заяв про державну реєстрацію права власності на нерухоме майно та іншого речового права (право оренди земельної ділянки).

За порушення порядку та термінів реєстрації місця проживання за 2022 рік складено 8 протоколів про адміністративні правопорушення та винесено 28 попереджень.

Відповідно до Постанови КМУ «Деякі питання декларування і реєстрації місця проживання та ведення реєстрів територіальних громад» від 07.02.2022р. №265, відділ з питань реєстрації для потреб декларування та реєстрації місця проживання/перебування осіб, зокрема для обліку осіб, які проживають на території відповідної адміністративно-територіальної

одиниці, формує та веде в електронній формі реєстр територіальної громади засобами відомчої інформаційної системи ДМС із доступом через офіційний веб-сайт ДМС.

Відповідно до п.58 Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 921 «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних» щомісячно до відділу Білгород-Дністровського РТЦК та СП надаються повідомлення про реєстрацію (зняття із задекларованого/зареєстрованого) місця проживання призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

У відділі з питань реєстрації постійно ведеться електронний документообіг з використанням ІС «Вулик», проводиться актуалізація даних у Реєстрі територіальної громади. Спеціалістами у сільській місцевості забезпечується ведення та уточнення інформації домових книг, погосподарських книг, ведеться робота з військовим комісаріатом. Забезпечено розгляд звернень громадян, запитів установ та організацій з питань, що належать до компетенції відділу.

3.14.Стан навколишнього природного середовища

Для забезпечення створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини Татарбунарською міською радою затверджено Правила благоустрою, санітарного утримання території, забезпечення чистоти і порядку в м. Татарбунари та Програму благоустрою населених пунктів Татарбунарської міської ради.

На території громади розташовано 8 звалищ твердих побутових відходів, які займають територію 35,7га.

Спосіб зберігання відходів відкритий, періодично проводиться підгортання та ущільнення сміття. У місті Татарбунари вивіз твердих побутових відходів здійснює комунальне підприємство КП «Водопостачальник»

В місті Татарбунари збір та вивезення твердих побутових відходів на сміттєзвалище здійснюється як централізовано, на підставі укладених договорів, так і індивідуально власниками господарських дворів. В інших населених пунктах громади централізований збір твердих побутових відходів відсутній.

На сміттєзвалища потрапляє значна кількість матеріалів, які мають високу ресурсу цінність та підлягають переробленню (скло, папір, метал, пластик).

На виконання операційного плану реалізації у 2022-2024 роках Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період 2024-2030 роки, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 року № 1363-р в в Програмі соціально-економічного та культурного розвитку Татарбунарської міської територіальної громади передбачені заходи щодо реалізації питань екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на території Татарбунарської міської територіальної громади, які також включають:

- Будівництво прибудинкових контейнерних майданчиків, придбання контейнерів для роздільного збирання та зберігання твердих побутових відходів;
- Впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки твердих побутових відходів;
- Впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки твердих побутових відходів, тощо.

3.15.Заходи щодо реалізації питань екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на території Татарбунарської міської територіальної громади

(на виконання операційного плану реалізації у 2022-2024 роках Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 року № 1363-р)

№	Найменування заходу	Індикатори виконання	Строк виконання	Виконавці
1	Формування екологічного світосприйняття у населення	1.1. Розвиток екологічної освіти, формування екологічного світогляду; 1.2. Розміщення інформації щодо потенційно небезпечних об'єктів у мережі Інтернет та в засобах масової інформації; 1.3. Проведення екологічних фестивалів, виставок, св'яткових заходів.	Протягом 2023 року	Відділ культури, сім'ї та молоді, відділ освіти, виконавчий комітет (апарат) міської ради
2	Поліпшення	2.1. Будівництво,	Протягом	Відділ з питань

	екологічного стану навколишнього природного середовища	реконструкція, капітальний ремонт водопровідних та каналізаційних очисних мереж і споруд; 2.2. Розчищення та врегулювання русел річок і водойм, встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг, впровадження сучасних методів зрошення; 2.3. Здійснення заходів щодо захисту атмосферного повітря, підземних і поверхневих вод та ґрунтів від забруднення, у тому числі шляхом створення зелених насаджень;	2023 року	управління майном, архітектури та земельних відносин міської ради, КП «Водопостачальник», КП «Дмитрівка», КП «Струмочок», КП «Джерело Білолісся», КП «Бесарабія», виконавчий комітет (апарат) міської ради
3	Створення сучасної системи управління відходами	3.1. Ліквідація джерел забруднення підземних вод та земельних ресурсів відходами; 3.2. Будівництво, реконструкція місць для зберігання відходів, забезпечення їх спеціалізованою технікою; 3.3. Будівництво прибудинкових	Протягом 2023 року	Відділ з питань управління майном, архітектури та земельних відносин міської ради, КП «Водопостачальник», КП «Дмитрівка», КП «Струмочок», КП «Джерело Білолісся», КП «Бесарабія», виконавчий комітет (апарат) міської ради

		контейнерних майданчиків, придбання контейнерів для роздільного збирання та зберігання твердих побутових відходів; 3.4. Впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки твердих побутових відходів.		
4	Забезпечення захисту населених пунктів та сільськогосподарських угідь від підтоплення та зсувів	4.1. Здійснення протипаводкових заходів та відновлення гідрологічного режиму річок та водойм; 4.2. Укріплення берегових смуг річок та водойм; 4.3. Створення стокорегулюючих повітряочисних, вітроопірних, протиерозійних захисних насаджень.	Протягом 2023 року	Відділ з питань управління майном, архітектури, виконавчий комітет (апарат) міської ради
5	Поліпшення стану рекреаційних зон, очищення територій природоохоронних рекреаційних зон та територій навколо населених пунктів	5.1. Очищення територій за межами населених пунктів та лісосмуг від несанкціонованих сміттєзвалищ; 5.2. Відновлення, охорона і раціональне використання лісових та водних ресурсів, створення умов	Протягом 2023 року	Відділ з питань управління майном, архітектури та земельних відносин міської ради, КП «Водопостачальник», КП «Дмитрівка», КП «Струмочок», КП «Джерело Білолісся», КП «Бесарабія»,

		для відновлення флори та фауни.		виконавчий комітет (апарат) міської ради
--	--	------------------------------------	--	--

3.16.Перелік місцевих програм розвитку, що спрямовані на реалізацію Стратегії розвитку Татарбунарської міської територіальної програми на період 2024-2030роки.

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямована програма	Назва програми місцевого розвитку	Період реалізації	Відповідальні за виконання
1.	Оздоровлення та відпочинок дітей Татарбунарської міської ради	Програма оздоровлення та відпочинку дітей Татарбунарської міської ради на 2021-2025 роки	2021-2025 роки	Відділ культури, сім'ї та молоді Татарбунарської міської ради
2.	Для забезпечення розвитку фізичної культури та спорту	Програма розвитку спорту на 2021-2025 роки	2021-2025 роки	КЗ Татарбунарської міської ради «СК Татарбунари»
3.	Забезпечення соціального захисту населення міської громади	Програма «Милосердя» на 2021-2025 роки	2021-2025 роки	Відділ соціального захисту та охорони здоров'я міської ради
4.	Для охорони навколишнього природного середовища Татарбунарської міської ради	Програма охорони навколишнього природного середовища Татарбунарської міської ради на 2021-2025 роки.	2021-2025 роки	
5.	З метою національно-патріотичного виховання дітей та молоді	Цільова комплексна програма національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2021-2025 роки	2021-2025 роки	Відділ освіти Татарбунарської міської ради
6.	З метою цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки Татарбунарської	Місцева програма цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки	2021-2024 роки	Татарбунарський міськрайонний сектор Головного управління

	міської ради Одеської області на 2021-2024»	Татарбунарської міської ради Одеської області на 2021-2024»		ДСНС України в Одеській області
7.	З метою локалізації та ліквідації амброзії полинолистної на території Татарбунарської міської ради	Програма по локалізації та ліквідації амброзії олінолистної на території Татарбунарської міської ради протягом 2021-2026 років	2021-2026 роки	Головне управління Держпродспоживслужби в Одеській області
8.	З метою скорочення кількості безпритульних тварин на території Татарбунарської міської ради на 2021-2023 роки»	Програма скорочення кількості безпритульних тварин на території Татарбунарської міської ради на 2021-2023 роки»	2021-2023 роки	Управління ветеринарної медицини у Татарбунарському районі
9.	З метою забезпечення пожежної та техногенної безпеки закладів загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти Татарбунарської міської ради на 2021-2025 роки	Комплексна програма забезпечення пожежної та техногенної безпеки закладів загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти Татарбунарської міської ради на 2021-2025 роки	2021-2025 роки	Відділ освіти Татарбунарської міської ради
10.	Для запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на 2021-2025 роки Татарбунарської міської ради	Програма із запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на 2021-2025 роки Татарбунарської міської ради	2021-2025 роки	Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Татарбунарської міської ради
11.	Для відшкодування частини витрат на енергоефективні заходи	Програма відшкодування частини витрат на енергоефективні заходи для	2021-2023 роки	Відділ з питань управління майном комунальної власності відділу з питань управління

	для об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) Татарбунарської міської ради на 2021-2023 роки («Енергоефективний дім»)	об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) Татарбунарської міської ради на 2021-2023 роки («Енергоефективний дім»)		майном, архітектури земельних відносин
12.	З метою розвитку житлово-комунального господарства Татарбунарської міської територіальної громади	Програма розвитку житлово-комунального господарства Татарбунарської міської територіальної громади на 2021-2024 роки»	2021-2024 роки	
13.	Для охорони, захисту, раціонального використання та відтворення полезахисних лісових смуг на 2021-2025 роки	Програма охорони, захисту, раціонального використання та відтворення полезахисних лісових смуг на 2021-2025 роки	2021-2025 роки	Відділ з питань управління майном комунальної власності Відділу з питань управління майном, архітектури земельних відносин
14.	Для підтримки сім'ї, гендерної рівності та протидії торгівлі людьми Татарбунарської міської ради на 2021 - 2025 роки	Комплексна програма підтримки сім'ї, гендерної рівності та протидії торгівлі людьми Татарбунарської міської ради на 2021 - 2025 роки	2021-2025 роки	Відділ культури, сім'ї та молоді Татарбунарської міської ради
15.	З метою захисту населення від безробіття	Програма зайнятості населення Татарбунарської міської територіальної громади на період до 2023 року	до 2023 року	Відділ бухгалтерського обліку, економічного розвитку та фінансової звітності виконавчого комітету

(апарату) міської ради

16.	З метою забезпечення пожежної безпеки Комунального некомерційного підприємства «Татарбунарська багатoproфільна лікарня» Татарбунарської міської ради	Програма забезпечення пожежної безпеки Комунального некомерційного підприємства «Татарбунарська багатoproфільна лікарня» Татарбунарської міської ради на 2022 – 2023 роки.	2022-2023 роки	КНП «Татарбунарська БЛ» ТМР
17.	З метою забезпечення доступності та якості освіти	Програма розвитку освіти Татарбунарщини на 2022-2025 роки	2022-2025 роки	Відділ освіти Татарбунарської міської ради
18.	З метою підготовки молоді до служби у Збройних Силах України на 2022 – 2025 роки	Програма підготовки молоді до служби у Збройних Силах України на 2022 – 2025 роки	2022-2025 роки	Другий відділ Білгород-Дністровського територіального центру комплектування та соціальної підтримки Татарбунарська міська рада

19.	З метою попередження дитячої безпритульності та бездоглядності, розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, Татарбунарської міської територіальної громади	Програма попередження дитячої безпритульності та бездоглядності, розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, Татарбунарської міської територіальної громади на 2022-2026 роки	2022-2026 роки	Служба у справах дітей Татарбунарської міської ради
20.	Для розвитку туризму на території Татарбунарської міської територіальної громади	Програма розвитку туризму на території Татарбунарської міської територіальної громади на 2022-2025 роки	2022-2025 роки	Відділ культури, сім'ї та молоді Татарбунарської міської ради
21.	З метою забезпечення пожежної та техногенної безпеки Комунального підприємства «Татарбунарський центр первинної медико-санітарної допомоги» Татарбунарської міської ради	Програма «Забезпечення пожежної та техногенної безпеки Комунального підприємства «Татарбунарський центр первинної медико-санітарної допомоги» Татарбунарської міської ради на 2022 -2023 роки»	2022-2023 роки	КНП «Татарбунарський ЦПМСД» Татарбунарської міської ради
22.	З метою запобігання порушень та злочинів на	Програма «Поліцейський офіцер Татарбунарської міської територіальної	2022-2024 роки	Відділення поліції № 2 Білгород-Дністровського РВП ГУНП в Одеській

території громади	громади на 2022 – 2024 роки»		області; ГУНП в Одеській області; Виконавчий комітет Татарбунарської міської ради; Фінансовий відділ Татарбунарської міської ради Відділ з питань управління майном, архітектури та земельних відносин Татарбунарської міської ради
23. Для екологічного розвитку Татарбунарської міської ради	Програма екологічного розвитку Татарбунарської міської ради на 2022-2024 роки	2022-2024 роки	Відділ з питань управління майном, архітектури та земельних відносин Татарбунарської міської ради
24. З метою сприяння соціально-економічного та культурного розвитку Татарбунарської міської територіальної громади	Програма соціально-економічного та культурного розвитку Татарбунарської міської територіальної громади на 2023 рік	2023 рік	Виконавчі органи Татарбунарської міської ради, підприємства, установи та організації міської ради. Відділ бухгалтерського обліку, економічного розвитку та фінансової звітності виконавчого комітету (апарату) Татарбунарської міської ради, Фінансовий відділ, Відділ освіти , КП «Бесарабія» , Відділ соціального захисту,

25.	Для забезпечення організації проведення культурно-масових та мистецьких заходів на території Татарбунарської міської ради	Програма «Проведення культурно-масових та мистецьких заходів на території Татарбунарської міської ради на 2023 рік»	2023 рік	Відділ ПУМА та ЗВ Виконавчий комітет Татарбунарської міської ради; відділ культури, сім'ї та молоді Татарбунарської міської ради
26.	Для фінансової підтримки та розвитку Комунального некомерційного підприємства «Татарбунарська багатопрофільна лікарня» Татарбунарської міської ради	Програма фінансової підтримки та розвитку Комунального некомерційного підприємства «Татарбунарська багатопрофільна лікарня» Татарбунарської міської ради на 2023 рік	2023 рік	КНП «Татарбунарська БЛ» ТМР; Відділ соціального захисту та охорони здоров'я Татарбунарської міської ради
27.	Для фінансової підтримки та розвитку Комунального некомерційного підприємства «Татарбунарський центр первинної медико – санітарної допомоги» Татарбунарської міської ради	Програма фінансової підтримки та розвитку Комунального некомерційного підприємства «Татарбунарський центр первинної медико – санітарної допомоги» Татарбунарської міської ради на 2023 рік	2023 рік	КНП «Татарбунарський ЦПМСД» ТМР
28.	Для надання фінансової підтримки <i>Другому відділенню Білгород-Дністровського районного</i>	Програма «Про надання фінансової підтримки <i>Другому відділенню Білгород-Дністровського районного територіального</i>	2023 рік	Виконавчий комітет Татарбунарської міської ради, <i>Другий відділ Білгород-Дністровського районного територіального</i>

	територіального центру комплектування та соціальної підтримки	центру комплектування та соціальної підтримки на 2023 рік»	центру комплектації та соціальної підтримки	
29.	Для фінансової підтримки Комунального підприємства «Дитячий оздоровчий заклад «Зоряка»»	Програма фінансової підтримки Комунального підприємства «Дитячий оздоровчий заклад «Зоряка»» на 2023 рік	2023 рік	КП «ДОЗ «Зоряка», виконавчий комітет Татарбунарської міської ради, управління Держпродспоживслужби.
30.	З метою благоустрою населених пунктів Татарбунарської міської ради	Програма з благоустрою населених пунктів Татарбунарської міської ради на 2023-2025 рік	2023-2025 роки	Відділ з питань управління майном, архітектури та земельних відносин Татарбунарської міської ради; виконавчий комітет (апарат) Татарбунарської міської ради; комунальне підприємство «БЕСАРАБІЯ»; комунальне підприємство «ВОДОПОСТАЧАЛЬНИК»; управління майном комунальної власності та забезпечення благоустрою м.Татарбунари
31.	З метою профілактики правопорушень та протидії злочинності	Програма «Безпечна громада» на 2023-2024 роки	2023-2024 роки	Відділення поліції № 2 Б.-Дністровського РВП ГУНП в Одеській області, Виконавчий комітет

				Татарбунарської міської ради
32.	Для сприяння 1-му загону Морської охорони Державної прикордонної служби України (в/ч 1485) на 2023 рік щодо розгортання на території Білгород-Дністровського району та відновлення боєздатності 23 загону морської охорони Державної прикордонної служби України (в/ч 1472)	Програма сприяння 1-му загону Морської охорони Державної прикордонної служби України (в/ч 1485) на 2023 рік щодо розгортання на території Білгород-Дністровського району та відновлення боєздатності 23 загону морської охорони Державної прикордонної служби України (в/ч 1472)	2023 рік	1 загін морської охорони Державної прикордонної служби України
33.	З метою забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб та членів їх сімей на території Татарбунарської міської територіальної громади	Програма забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб та членів їх сімей на території Татарбунарської міської територіальної громади на 2023-2025 роки	2023-2025 роки	Виконавчий комітет міської ради; відділ з питань управління майном комунальної власності відділу з питань управління майном, архітектури та земельних відносин Татарбунарської міської ради; відділ соціального захисту та охорони здоров'я населення виконавчого комітету міської ради; юридичний відділ

34.	Для формування та розвитку житлового фонду соціального призначення на території Татарбунарської міської територіальної громади	Програма формування та розвитку житлового фонду соціального призначення на території Татарбунарської міської територіальної громади на 2023-2025 роки	2023-2025 роки Виконавчий комітет Татарбунарської міської ради; відділ з питань управління майном комунальної власності відділу з питань управління майном, архітектури та земельних відносин Татарбунарської міської ради; відділ соціального захисту та охорони населення виконавчого комітету міської ради; юридичний відділ виконавчого комітету

35.	Про взаємодію Білгород-Дністровської районної державної адміністрації з органами місцевого самоврядування на 2023 рік (Татарбунарська міська рада)	Програма взаємодії Білгород-Дністровської районної державної адміністрації з органами місцевого самоврядування на 2023 рік (Татарбунарська міська рада)	2023 рік	(апарату) міської ради Структурні підрозділи Білгород-Дністровської районної державної адміністрації Фінансовий відділ Татарбунарської міської ради
-----	--	---	----------	---

3.17. ПЕРЕЛІК
проектів місцевого (регіонального) розвитку Плану заходів
на 2024-2030 роки з реалізації
Стратегії Татарбунарської міської територіальної громади на 2024-2030 роки

№	Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проект	Завдання Стратегії	Назва проекту місцевого (регіонального) розвитку*	Період реалізації проекту місцевого (регіонал ьного) розвитку	Виконавці (в разі визначення)	Індикатори (показники) результативності
1	Культурний розвиток населення. Залучення молоді у розвиток громади	Створення інтегрованих, варіативних за функціональним складом соціокультурних закладів за інтересами (центри, клуби-кафе).	Культурний розвиток	2024-2030	Виконавчий комітет міської ради Відділ культури, сім'ї та молоді міської ради Комунальний заклад «Публічна бібліотека Татарбунарської міської ради» Комунальний заклад «Татарбунарський міський будинок культури» Татарбунарської	Кількість створених клубів за інтересами; Кількість проведених заходів; Кількість населення, охопленого заходами; Кількість постійних відвідувачів.

		Залучення молоді до традицій народної культури, виявлення та підтримка індивідуал ьних талантів Забезпече ння доступнос ті та актуальнос ті соціально- культурни х послуг для всіх категорій населення Підтримка різноманіт ності творчих процесів у			міської ради	
--	--	---	--	--	--------------	--

		просторі культури з урахуванням українських культурних традицій та традицій інших національностей				
2	Популяризація музичних інструментів Виявлення та підтримка індивідуальних талантів	Будівництво/реконструкція концертної зали КЗ «Татарбунарська музична школа» Татарбунарської міської ради	Розвиток мистецтва в сфері культури	2024-2030	Виконавчий комітет міської ради Відділ культури, сім'ї та молоді міської ради Комунальний заклад «Татарбунарський історико – краєзнавчий музей» Татарбунарської міської ради Комунальний заклад «Татарбунарська музична школа»	Збереження та збільшення контингенту учнів КЗ «Татарбунарська музична школа»

					Татарбунарської міської ради	
3	Надання мешканцям громади високоякісних медичних послуг. Розбудова дорожньо-транспортної інфраструктури. Налагодження співпраці з суміжними громадами	Забезпечення високої якості життя	Капітальний ремонт автошляху Татарбунари-Арциз (Т-17-22) Довжина 24 км.	2024-2026 роки	Виконавчий комітет Татарбунарської міської ради	1. Отримання дійсного доступу до III рівня медичного обслуговування населення громади 2. Забезпечення тривалого та здорового життя населення- як запорука сталого економічного розвитку та процвітання.
4	Створення рівних можливостей в отриманні освітніх медичних, соціально-культурних послуг. Розбудова	Забезпечення високої якості життя	Капітальний ремонт автошляху Татарбунари-Глибоке (Т-17-28) Довжина 12 км.	2024-2026 роки	Виконавчий комітет Татарбунарської міської ради	1.Розвиток дорожньо-транспортної та туристичної інфраструктури, зеленого та інших видів туризму. 2.Забезпечення повного доступу мешканцям громади до адміністративних, соціальних та інших послуг 3. Створення позитивного іміджу громади

	дорожньо-транспортної інфраструктури. Розвиток туристичної інфраструктури					
5	Поліпшення мікроклімату та санітарно-гігієнічних умов населених пунктів. Створення умов для масового відпочинку населення серед природного оточення і оздоровлення повітряного басейну	Забезпечення високої якості життя	Створення комунального розплідника зелених насаджень на території Татарбунарської міської ради	2024-2025 роки	Виконавчий комітет Татарбунарської міської ради	1.Розвиток благоустрою та озеленення населених пунктів. 2.Створення позитивного іміджу громади
6	Ціль проекту полягає у	Створення необхідни	1.Ремонт стелі будівлі	2024 рік.	Відділ освіти Татарбунарської	1.Формуваннябезпечного навчального середовища

	вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування Татарбунарського ліцею Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	х умов для безпечного та комфортного перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	старого корпусу Татарбунарського ліцею Татарбунарської міської ради. 2.Заміна асфальтного покриття на тротуарну плитку на території корпусу початкових класів. 3.Заміна дерев'яних вікон будівлі старого корпусу та майстерні на металопластикові 4.Ремонт системи опалення будівлі Татарбунарськ	2029 рік 2026 рік 2025 рік 2026 рік	міської ради	сучасного навчального процесу для 357 учнів початкових класів 2.Підвищення рівня безпеки та комфорту 357 учасників освітнього процесу 3.Покращення теплоізоляції дозволить скоротити використання твердого палива, а також підвищити рівень безпеки учнів корпусу 4.Покращення опалювальної системи дозволить зменшити витрати на опалення та покращити енергоефективність 5. Підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань
--	--	--	--	---	---------------------	---

			ого ліцею Татарбунарськ ої міської ради. 5.Оновлення бази навчальних кабінетів мультимедійно ю та комп'ютерною технікою			
7	Ціль проєкту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонуванн я Білоліського ліцею Татарбунарськ ої міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення	Створення необхідни х умов для безпечног о та комфортно го перебуван ня учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищенн	1.Перекриття даху спортивної зали 2.Реконструкці я огорожі закладу освіти 3.Оновлення матеріальної бази навчальних кабінетів мультимедійно ю, комп'ютерною	2026 рік 2026 рік 2026рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Формування безпечного навчального середовища сучасного навчального процесу для 289 учнів початкових класів 2.Підвищення рівня безпеки та комфорту 289 учасників освітнього процесу 3.Підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань

	якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	я рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	технікою та інтерактивним и дошками			
8	Ціль проєкту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування Глибоківського ліцею Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання	Створення необхідних умов для безпечного та комфортно го перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти, підвищення рівня знань	1.Ремонт пожежної водойми 2.Обробка вогнезахисним розчином дерев'яних поверхонь та конструкцій будівлі закладу освіти 3.Зовнішнє утеплення північної стіни ЗО 4. Встановлення	2024 рік 2024-2025 роки 2025 рік 2025 рік 2026 рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Забезпечення усунення недоліків, вказаних у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки учасників освітнього процесу 2. покращення теплоізоляції дозволить скоротити використання твердого палива, а також підвищити рівень безпеки учнів корпусу 3.Покращення водовідвідної системи дозволить уникнути часткових затоплень внаслідок непогоди 4.Підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом

	освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу та усунення недоліків, вказаних у приписах служби ДСНС	жолобів 5.Оновлення матеріальної бази навчальних кабінетів мультимедійною, комп'ютерною технікою та інтерактивним и дошками 6.Обладнання комп'ютерного класу	2029 рік		використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань 5.Покращення матеріально-технічної бази дасть змогу покращити рівень знань та прискорити доступ до необхідної інформації
9	Ціль проєкту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування Нерушайського ліцею Татарбунарської міської ради,	Створити необхідні умови для безпечного та комфортно перебування учасників освітнього процесу у	1.Ремонт даху спортивного закладу 2.Оновлення матеріальної бази навчальних кабінетів мультимедійною, комп'ютерною технікою та	2026 рік 2026 рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Формування безпечного навчального середовища сучасного навчального процесу для 357 учнів початкових класів 2.Підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань

	що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	інтерактивними дошками			
10	Ціль проекту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування Струмківського ліцею Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме	Створення необхідних умов для безпечного та комфортного перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та	1.Реконструкція та ремонт опалювальної системи ЗО 2.Капітальний ремонт спортивної зали 3. Ремонт актової зали 4.Утеплення зовнішніх стін ЗО	2024 рік 2025 рік 2028рік 2028	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Покращення опалювальної системи дозволить зменшити витрати на опалення та покращити енергоефективність 2.Забезпечення безпеки та комфорту учасників освітнього процесу під час проведення уроків фізичного виховання або спортивних заходів 3.Забезпечення безпеки та комфорту учасників освітнього процесу під час

	істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	5.Обладнання спортивного майданчику 6.Оновлення матеріальної бази навчальних кабінетів мультимедійною, комп'ютерною технікою та інтерактивними дошками 7.Встановлення автоматичної системи пожежної сигналізації	2028рік 2026 рік 2029рік		проведення урочистих заходів та свят 4.Покращення теплоізоляції дозволить скоротити використання твердого палива, а також підвищити рівень безпеки учнів корпусу 5.Підвищення рівня комфорту та спортивної підготовки учнів, а також організація дозвілля учнів 6.Підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань 7.Забезпечення усунення недоліків, вказаних у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки учасників освітнього процесу
11	Ціль проєкту полягає у вирішенні проблеми найбільш	Створення необхідних умов для безпечног о та	1.Частковий ремонт огорожі ЗО 2.Встановлення автоматичної	2024 рік 2029 рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Підвищення рівня безпеки та комфорту 58учасників освітнього процесу 2.Забезпечення усунення недоліків,вказаних у приписах

	ефективного функціонування Спаської гімназії Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	комфортного перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	системи пожежної сигналізації 3.Обробка вогнезахисним розчином дерев'яних поверхонь та конструкцій будівлі закладу освіти 4.Капітальний ремонт покрівлі ЗО 5.Облаштування внутрішньої вбиральні 6.Оновлення матеріальної бази навчальних кабінетів мультимедійною, комп'ютерною технікою та інтерактивними дошками	2024 рік		служби ДСНС та підвищення безпеки учасників освітнього процесу 3.Забезпечення усунення недоліків, вказаних у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки учасників освітнього процесу 4.Формування безпечного навчального середовища сучасного навчального процесу для 58 учнів 5.Підвищення рівня комфорту здобувачів освіти 6.Підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань
				2029 рік		
				2026 рік		
				2026 рік		

12	Ціль проєкту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування Дельжилерського ліцею Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	Створення необхідних умов для безпечного та комфортно го перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	1.Оновлення матеріальної бази навчальних кабінетів мультимедійною, комп'ютерною технікою та інтерактивними дошками 2.Капітальний ремонт системи опалення Дельжилерського ліцею Татарбунарської міської ради 3.Утеплення зовнішніх стін будівлі закладу 4.Капітальний ремонт внутрішньої електромережі 5.Встановлення автоматичної системи	2026 рік 2024 рік 2027 рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань 2.Покращення опалювальної системи дозволить зменшити витрати на опалення та покращити енергоефективність 3.Покращення теплоізоляції дозволить скоротити використання твердого палива, а також підвищити рівень безпеки учнів корпусу 4.Підвищення рівня безпеки учнів освітнього процесу шляхом усунення проблемних та небезпечних ділянок електромережі ліцею 5.Забезпечення усунення недоліків, вказаних у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки учасників освітнього процесу
----	---	---	---	--	--	---

			пожежної сигналізації			
13	Ціль проекту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування Борисівського ліцею Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	Створення необхідних умов для безпечного та комфортно перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	1.Заміна другої частини покрівлі закладу освіти 2.Оновлення матеріальної бази навчальних кабінетів мультимедійною, комп'ютерною технікою та інтерактивними дошками 3.Облаштування загорожі закладу освіти 4.Капітальний ремонт пожежної водойми	2026 рік 2026 рік 2027 рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Формування безпечного навчального середовища сучасного навчального процесу для учнів Борисівського ліцею Татарбунарської міської ради 2.Підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань 3.Підвищення рівня безпеки та комфорту учасників освітнього процесу

14	Ціль проєкту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування Баштанівського ліцею Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	Створення необхідних умов для безпечного та комфортно го перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	1.Капітальний ремонт системи водовідведення	2028 рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Покращення водовідвідної системи дозволить уникнути часткових затоплень внаслідок непогоди
			2.Поточний ремонт пожежної водойми	2028 рік		2. Забезпечення усунення недоліків, вказаних у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки учасників освітнього процесу
			3.Оновлення матеріальної бази навчальних кабінетів	2026 рік		3.підвищення рівня зацікавленості учнів у отриманих знаннях шляхом використання сучасних освітніх технологій, а також підвищення рівня знань
			мультимедійною, комп'ютерною технікою та інтерактивними дошками	2028 рік		4.Покращення опалювальної системи дозволить зменшити витрати на опалення та покращити енергоефективність
			4.Капітальний ремонт системи опалення	2027 рік		5.Формування безпечного навчального середовища сучасного навчального процесу для учнів Баштанівського ліцею Татарбунарської міської ради
15	Ціль проєкту	Створення	1.Капітальний	2024 рік	Відділ освіти	1.Покращення опалювальної

	проблеми найбільш ефективного функціонування комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Колосок» Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	безпечною та комфортною перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	мережі водопроводу 2.Обробка вогнезахисним розчином дерев'яних поверхонь та конструкцій будівлі дошкільного навчального закладу 3.Капітальний ремонт огорожі	2027 рік 2027 рік		водних ресурсів 2.Забезпечення усунення недоліків, вказаних у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки вихованців ясла-садка 3.Підвищення рівня безпеки та комфорту вихованців ясла-садку
17	Ціль проєкту полягає у	Створення необхідних	1.Обробка вогнезахисним	2027 рік	Відділ освіти Татарбунарської	1.Забезпечення усунення недоліків, вказаних у

	вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Ромашка» Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	х умов для безпечного та комфортного перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	розчином дерев'яних поверхонь та конструкцій будівлі дошкільного навчального закладу 2.Капітальний ремонт системи опалення	2024 рік	міської ради	приписах служби ДСНС та підвищення безпеки вихованців ясла-садку 2.Покращення опалювальної системи дозволить зменшити витрати на опалення та покращити енергоефективність
18	Ціль проекту	Створення	1.Капітальний	2024 рік	Відділ освіти	1.Покращення опалювальної

	полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Сонечко» Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	необхідних умов для безпечного та комфортно го перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	ремонт системи опалення 2.Обробка вогнезахисним розчином дерев'яних поверхонь та конструкцій будівлі дошкільного навчального закладу	2028рік	Татарбунарської міської ради	системи дозволить зменшити витрати на опалення та покращити енергоефективність 2.Забезпечення усунення недоліків вказаних у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки вихованців ясла-садок
--	---	--	---	----------------	-------------------------------------	---

19	Ціль проекту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Буратіно» Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	Створення необхідних умов для безпечного та комфортно го перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	1.Обробка вогнезахисним розчином дерев'яних поверхонь та конструкцій будівлі дошкільного навчального закладу	2026 рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Забезпечення усунення недоліків, вказаних у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки вихованців ясла-садку
----	--	---	--	----------	--	--

20	Ціль проєкту полягає у вирішенні проблеми найбільш ефективного функціонування комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Берізка» Татарбунарської міської ради, що відповідно матиме істотний вплив на підвищення якості надання освітніх послуг та створення безпечних умов під час організації освітнього процесу	Створення необхідних умов для безпечного та комфортно го перебування учасників освітнього процесу у закладі освіти та підвищення рівня знань шляхом покращення матеріально-технічної бази закладу	1.Капітальний ремонт системи опалення 2.Обробка вогнезахисних розчином дерев'яних поверхонь та конструкцій будівлі дошкільного навчального закладу	2024 рік 2029 рік	Відділ освіти Татарбунарської міської ради	1.Покращення опалювальної системи дозволить зменшити витрати на опалення та покращити енергоефективність 2.Забезпечення усунення недоліків у приписах служби ДСНС та підвищення безпеки вихованців ясла-садку
----	---	---	---	--------------------------	--	--

22	Покращення якості та доступності медичної допомоги, надання спеціалізованих медичних послуг відповідної якості у комфортних умовах	Реконструкція приймально-діагностичного відділення для забезпечення надання інструментально-діагностичних обстежень, невідкладної медичної допомоги та госпіталізації у профільні відділення. Оптимізація і компактні	Шлях в майбутнє	2024-2026 роки	Комунальне некомерційне підприємство «Татарбунарська багатопрофільна лікарня» Татарбунарської міської ради	Процес скорочення витрат на утримання закладу
----	--	--	-----------------	----------------	--	---

		сть розташува ння відділень лікарні, які знаходятьс я в двох приміщен нях їх в пологовом у відділенні				
23	Покращення якості та доступності надання первинної медико- санітарної допомоги	Покращен ня технічного стану будівлі ЛПЗ	Проведення капітального ремонту Нерушайської СЛА ЗПСМ	2025 рік	КНП «Татарбунарський ЦПМСД»	1.Досягнення достатнього рівня комфорту та умов для отримання якісних медичних послуг жителям с. Нерушай 2.Зменшення витрат на енергозабезпечення будівлі у зимовий час
24	Покращення якості та доступності надання первинної	Покращен ня технічного стану будівлі	Завершення капітального ремонту Дмитрівської СЛА ЗПСМ	2024 рік	КНП «Татарбунарський ЦПМСД»	1.Досягнення достатнього рівня комфорту та умов для отримання якісних медичних послуг жителям с. Дмитрівка 2.Зменшення витрат на

	медико-санітарної допомоги	ЛПЗ				енергозабезпечення будівлі у зимовий час
25	Покращення якості та доступності надання первинної медико-санітарної допомоги	Підвищення доступності первинної медико-санітарної допомоги	Придбання санітарного автомобілю для Татарбунарської МЛА ЗПСМ	2025 рік	КНП «Татарбунарський ЦПМСД»	1.Наявність необхідного сучасного автомобіля 2.Забезпечення своєчасного прибуття лікаря за викликом до пацієнта
26	Покращення якості та доступності надання первинної медико-санітарної допомоги	Залучення лікарських кадрів	Придбання житла в м.Татарбунари для спеціаліста-лікаря	2024-2030 роки	КНП «Татарбунарський ЦПМСД»	1.Наявність необхідного сучасного житла 2.Комфортні умови проживання спеціаліста-лікаря
27	Благоустрій та розвиток інфраструктури м. Татарбунари	Підвищення якості життя місцевих жителів та безпека руху	«Капітальний ремонт дорожнього покриття по вул..Лесі Українки на ділянках: від		КП «Бесарабія» Татарбунарської міської ради	1.Реалізація проекту дозволить покращити дорожню інфраструктуру громади, сприятиме позитивному іміджу м. Татарбунари 2.Знизяться ризики

			№1 до №33; від №35 до №57; від №103 до №123 в м. Татарбунари Одеської області			травматизму населення та ДТП на даній ділянці дороги вул. Лесі Українки
28	Благоустрій та розвиток інфраструктури м. Татарбунари	Підвищення якості життя місцевих жителів та безпека руху	Капітальний ремонт дорожнього покриття по вул. Кооперативна в м. Татарбунари Одеської області		КП «Бесарабія» Татарбунарської міської ради	1.Реалізація проекту дозволить покращити дорожню інфраструктуру громади, сприятиме позитивному іміджу м. Татарбунари 2.Знизяться ризики травматизму населення та ДТП на даній ділянці дороги вул. Кооперативна
29	Розвиток інфраструктури м. Татарбунари	Якісне забезпечення населення питною водою	Капітальний ремонт дорожнього покриття по вул. Бесарабська в м. Татарбунари Одеської області		КП «Бесарабія» Татарбунарської міської ради	1.Реалізація проекту дозволить покращити дорожню інфраструктуру громади, сприятиме позитивному іміджу м. Татарбунари 2.Знизяться ризики травматизму населення та ДТП на даній ділянці дороги вул. Бесарабська

30	Благоустрій та розвиток інфраструктур и м. Татарбунари	Підвищення якості життя місцевих жителів та безпека руху	Капітальний ремонт дорожнього покриття по вулСоборна в м. Татарбунари Одеської області		КП «Бесарабія» Татарбунарської міської ради	1.Реалізація проекту дозволить покращити дорожню інфраструктуру громади, сприятиме позитивному іміджу м. Татарбунари 2.Знизяться ризики травматизму населення та ДТП на даній ділянці дороги вул.. Соборна
31	Розвиток інфраструктур и м. Татарбунари	Підвищення якості життя місцевих жителів та безпека руху	Зовнішнє електропостачання вуличного освітлення в м.Татарбунари		КП «Бесарабія» Татарбунарської міської ради	1.Комфорт і безпека життя мешканців міста 2.Підвищення безпеки дорожнього руху 3.Зменшення травматизму, зниження кримінальної ситуації, хуліганських проявів і злочинів
32	Розвиток інфраструктур и м. Татарбунари	Забезпечення безпеки населення на автодорогах місцевого та	Організація дорожнього руху з будівництва світлофорного об'єкту на перехресті вулиць Василя Тура та	2026 рік	КП «Бесарабія» Татарбунарської міської ради	1.Безпечний пішохідний перехід по вулицям В.Тура та Горького 2.Зменшення аварійної ситуації у нічний час та денний час 3.Зменшення травматизму населення в умовах інтенсивного руху на дорогах

		регіональн ого значення	Горького в м.Татарбунари Одеської області			4.Покращення комфорту проживання для мешканців та гостей міста
--	--	-------------------------------	--	--	--	--

Татарбунарщина це – економічно самодостатня громада з розвиненим агропромисловим комплексом, промисловістю та інфраструктурою, розвиненим сільським зеленим туризмом. Екологічно чистий край, з раціональним використанням ресурсів, з чистими, безпечними, освітленими населеними пунктами, з якісними дорогами та розвинутою соціальною інфраструктурою, привабливий для проживання та індивідуального розвитку кожної людини. Територія з високим рівнем освітніх, медичних та соціальних послуг, безпеки та правопорядку.

4.ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ

4.1.Сценарії розвитку Татарбунарської міської територіальної громади

Сценарне моделювання є важливою методологічною базою стратегічного вибору. Сценарій – деяка послідовність подій, які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Іншими словами, в основі кожного сценарію повинні бути покладені базові сценарні припущення, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу.

Основними сценаріями розвитку є: інерційний (песимістичний) та модернізаційний (реалістичний).

Інерційний сценарій розвитку.

Інерційний (песимістичний), сценарій розвитку регіону формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним, тобто послідовність станів системи змінюється за інерцією: громада рухається по інерції, суспільно-економічний стан країни не сприяє розвитку.

Інерційний сценарій

Базові припущення – національний рівень:

- Видатки на утримання армії і протистояння на Сході держави продовжують утримуватись на високому рівні.
- Реформи відбуваються мляво, децентралізація не проходить згідно з очікуванням.
- Ріст ВВП залишається незначним, затримується надання Україні чергових траншів МВФ і інших фондів.
- Інфляція залишається на високому рівні, гривня підтримується за рахунок зовнішніх джерел.
- На ремонт доріг виділяється мало грошей, доступ до розвиткових ресурсів є дуже обмежений.
- З ДФРР на розвиток територій виділяється лише третя частина від запланованого 1% від бюджету.
- Інвестори надалі бояться приходити в Україну. На перешкоді стоїть високий рівень корупції і побоювання рейдерських захоплень і хабарництва.
- Тінізація економіки перевищує 50%. Підтримка для розвитку МСБ є недостатньою.
- Зменшується кількість населення в сільських територіях.

➤ Рівень оплати за послуги ЖКГ є низьким, що приводить до кризи у цій галузі.

Базові припущення – місцевий рівень:

- Безробіття залишається на високому рівні.
- Зменшується кількість випускників навчальних закладів через демографічну кризу.
- Через малу підтримку зі сторони влади і інститутів громадянського суспільства рівень залучення громадян до розвитку громади залишається низьким.
- Туризм не розвивається.
- Влада не планує розвиток громади, займаючись виключно «латанням дірок».
- Потенційно привабливі об'єкти рекреаційної інфраструктури та інші переваги громади надалі залишаються невикористаними.
- Кількість підприємців надалі скорочується, наймані працівники втрачають роботу.
- Збут продукції відбувається в межах середовища проживання (території громади, району). Бізнес не планує інвестувати у розвиток.
- Ідентичність громади, не зважаючи на велику кількість унікальних переваг і об'єктів на загальнодержавному рівні залишається низькою.
- Купівельна спроможність населення знижується.
- Кількість розвиткових фінансових ресурсів для розвитку громади залишається низькою.
- Бюджет громади, не зважаючи на тенденцію до зростання, не дозволяє через значне соціальне навантаження, вкладати гроші у розвиток, енергоощадливість та інноваційність.
- Через високу вартість проведення Інтернету до сільських місцевостей більшість їхніх мешканців залишаються без можливості розвивати Інтернет-бізнес та «зелений туризм», молодь з цієї самої причини рідко повертається додому з навчання і роботи.

Що відбувається:

Населення громади, особливо в сільських місцевостях, поволі скорочується, особливо гостро це стосується шкільної молоді. Через високе навантаження соціальною складовою бюджет громади не в змозі фінансувати програми з впровадження енергоощадливих технологій.

Ключові інвестори не вкладають гроші у розвиток власних підприємств, побоюючись форс-мажорних обставин. Кількість робочих місць на підприємствах не зростає, а зарплата залишається невисокою у порівнянні з сусідніми європейськими країнами, що спонукає населення працездатного віку шукати роботу де-інде.

Сільські території занепадають, дороги ремонтуються «ямковим методом».

Модернізаційний сценарій

Модернізаційний (реалістичний) сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються найсприятливіші зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу: **громада активно використовує можливості в умовах швидкого суспільно-економічного розвитку країни.**

Базові припущення – національний та регіональний рівень:

- Через тиск ЄС та США військове протистояння з РФ завершується. Видатки на ВПК суттєво зменшуються.
- Реформи (судова, децентралізація, освітня, медична) відбуваються за планом.
- Бюджет ДФРР становить згідно з рекомендованим – 1% ВВП.
- Плануються кошти на ґрунтовний ремонт доріг у середньостроковій перспективі у тому числі у сільській місцевості.
- Бізнес поволі виходить з тіні завдяки прозорим і таким, що викликають довіру, діям центральної влади.
- Ухвалена Стратегія розвитку дозволяє залучати зовнішні ресурси і в повній мірі розкривати власні переваги.

Базові припущення – місцевий рівень:

- Місцеві інвестори приймають рішення про запуск заморожених і розширення виробництва на існуючих підприємствах.
- Збільшується кількість робочих місць і зменшується відтік працездатного населення.
- Громада формує повний список планувальних документів – Стратегію розвитку, Схему Планування Громади, Інвестиційний паспорт та ін.
- Завдяки вмілому пропагуванню місцевих переваг і «якірних точок» розвитку у міську територіальну громаду приходять нові інвестори – з України та інших країн, створюються туристичні маршрути і об'єкти готельної та рекреаційної інфраструктури навколо ключових населених пунктів.
- Громада активно долучається до написання проектних пропозицій до Державного Фонду Регіонального Розвитку та ін. програм.

➤ Внаслідок оптимізації у сфері освіти і медицини з'являється більше власних грошей на ремонт доріг, благоустрій території, шкільна молодь демонструє кращі результати у навчанні на ЗНО.

➤ Громада активно використовує кошти на розвиток інфраструктури.

➤ Громада стає інвестиційно привабливою, влада турбується про екологічний стан середовища.

➤ На протязі 2024-2030 років у громаді формується повний цикл сектору туристичних послуг, у якому буде задіяний значний відсоток мешканців громади.

➤ Усі населені пункти громади отримають швидкісний і доступний Інтернет, що приведе до розвитку «зеленого туризму» і мікробізнес активності у віддалених селах.

Що відбувається:

В громаді активізуються старі інвестори та приходять нові, готові вкладати гроші в туризм і переробку с/г продукції. Ключові промислові підприємства громади модернізують свої потужності і освоюють нові види продукції, орієнтовані на нові ринки збуту. Рівень доходів населення зростає, що приводить до зросту активності МСБ.

Мешканці громади завдяки існуючій Стратегії розвитку чітко розуміють, яким шляхом вони рухаються і які ключові пріоритети розвитку приведуть їх до зростання.

Завдяки проектному менеджменту і фінансуванню з ДФРР і МТД підвищується рівень благоустрою в громаді, життя її мешканців стає комфортним і безпечним, зменшується рівень злочинності.

Потреба у залученні кваліфікованих фахівців на створених високотехнологічних підприємствах стимулює приїзд до громади молодих сімей з дітьми, що в свою чергу приводить до будівництва нового житла.

4.2.Стратегічне бачення розвитку громади

4.2.1. SWOT-аналіз Татарбунарської міської територіальної громади

Фактори SWOT Татарбунарської міської територіальної громади

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
1.Зручне транспортне сполучення (автомобільна дорога міжнародного значення Одеса-Рені, близькість до районного, обласного центру м. Одеса. 2.Розвинений агросектор. 3. Наявні вільні земельні ділянки для продажу права оренди на аукціонах (за межами населених пунктів). 4. Наявність водних ресурсів 5. Забезпеченість території електроенергією та телекомунікаційним зв'язком 6. Багатонаціональна культурна спадщина.	1.Незадовільний стан доріг місцевого значення. 2.Негативна соціально-демографічна ситуація (висока частка незайнятого населення, відтік молоді за межі громади). 3. Відсутня система роздільного збору по сільських населених пунктах та переробки сміття загалом по громаді. 4. Низька якість медичних послуг 5.Низький рівень соціальної безпеки громадян (високий рівень злочинності, недостатньо камер ВС, алкоголізм серед молоді). 6.Недостатність інфраструктури для організованого дозвілля громадян (відсутність залів,басейнів, гуртків тощо). 7. Низький рівень громадської активності 8. Тіньова економіка, ЗП в конвертах - малі надходження до бюджету.
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
1.Економічне зростання в державі, підтримка регіонального розвитку і малого, середнього бізнесу. 2. Потенціал розвитку сільського господарства та переробної промисловості. 3.Збільшення кількості проєктів та можливостей міжнародної технічної допомоги, які підтримуватимуть територіальні громади. 4.Розвиток альтернативної енергетики на місцевому, регіональному та державному рівнях. 5.Утримання євро інтеграційного курсу, підвищення заінтересованості зовнішніх інвесторів, завершення розпочатих інвестиційних проєктів. 6.Зростання популярності сільського, зеленого, культурного, світоглядного туризму серед населення України та Європи. Розвиток туристичних локацій	1. Продовження військового конфлікту на Сході держави. 2. Нестабільність національної валюти. 3. Високий рівень корупції на національному рівні. 4. Прискорення зміни клімату, екологічні катастрофи . 5. Несприятлива державна система оподаткування для розвитку МСП. 6.Перекладання на місцеве самоврядування державних фінансових зобов'язань щодо забезпечення соціальних стандартів.

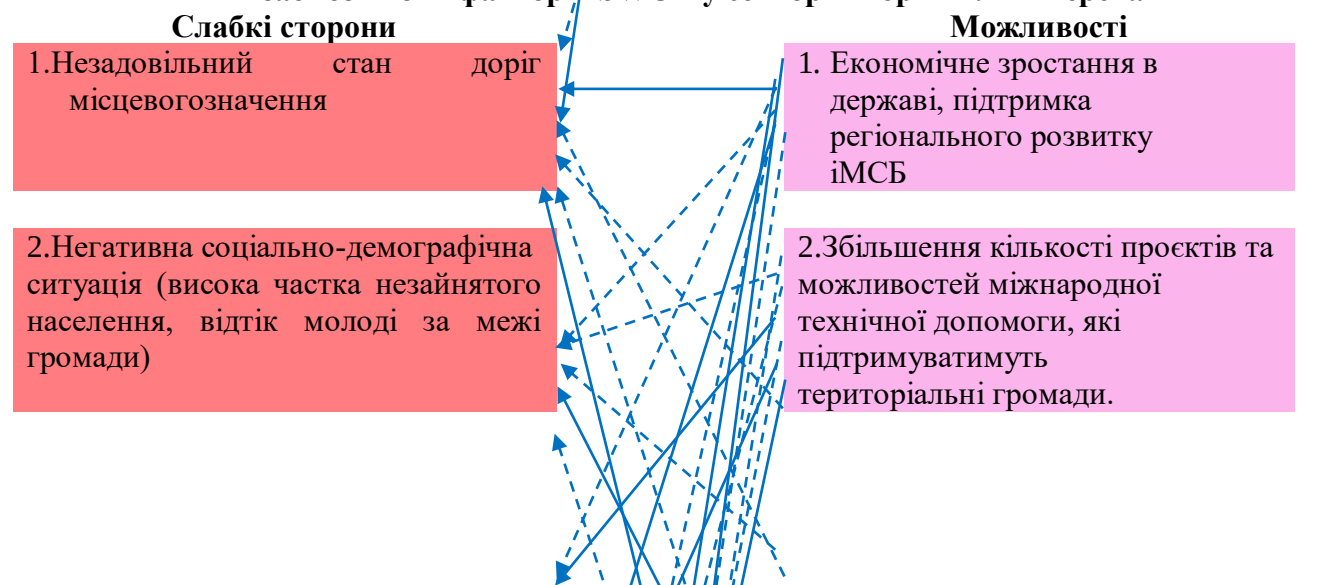
SWOT-аналіз виявляє взаємозв'язки сформульованих факторів через SWOT матрицю та дозволяє визначити, як саме виявлені комбінації факторів впливають на вибір тої чи іншої стратегії, які «точки зростання» формують ті чи інші «кластери» комбінацій факторів SWOT, які конкурентні переваги території та зовнішні виклики мають стратегічне значення для Татарбунарської міської територіальної громади. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку громади на довгострокову перспективу.

Суцільна лінія символізує сильний взаємозв'язок, пунктирна – слабкий.

Порівняльні переваги

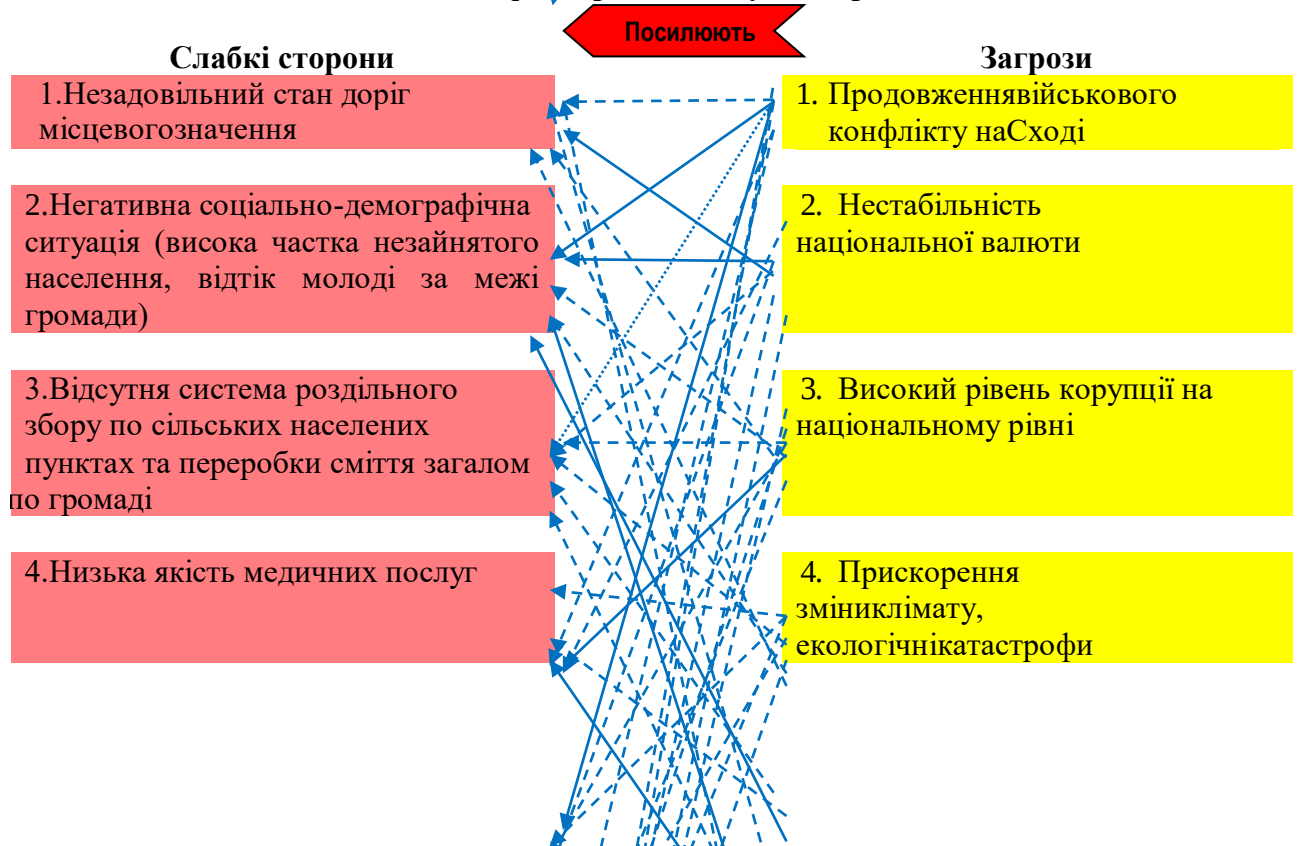

Взаємозв'язки факторів SWOT у секторі «Порівняльні переваги»

Взаємозв'язки факторів SWOT у секторі «Виклики»

5. Низький рівень соціальної безпеки громадян (високий рівень злочинності, недостатньо камер ВС, алкоголізм серед молоді)

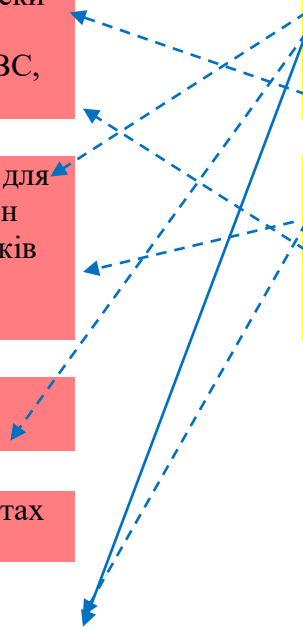
6. Недостатність інфраструктури для організованого дозвілля громадян (відсутність залів, басейнів, гуртків тощо)

7. Низький рівень громадської активності

8. Тіньова економіка, ЗП в конвертах - малі надходження до бюджету

5. Неприятлива державна система оподаткування для розвитку МСП

6. Перекладання на місцеве самоврядування державних фінансових зобов'язань щодо забезпечення соціальних стандартів

ВИСНОВКИ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ

ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ*(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей).*

Державна бюджетна підтримка територіальних громад та діяльність в Україні проектів міжнародної технічної допомоги, які підтримуватимуть територіальні громади, стануть потужним механізмом розвитку та посилення сильних сторін Татарбунарської міської територіальної громади.

Покращенню економічної ситуації в громаді будуть сприяти такі сильні сторони: зручне транспортне сполучення (автомобільна доріжка міжнародного значення Одеса-Рені, близькість до районного, обласного центру), наявність корисних копалин, вільних земельних ділянок для продажу права оренди на аукціонах, розвиток агросектору.

Припинення воєнного конфлікту на Сході держави створить сприятливі можливості для залучення зовнішніх інвестицій. Це буде забезпечено за рахунок наявності активно діючих громадських організацій та структурних підрозділів у сфері проектного менеджменту та вигідного географічного розташування громади.

На основі Закону України «Про передачу повноважень розпорядження землями поза межами населених пунктів в комунальну власність сільських і міських рад або територіальних громад» проведення аукціонів на земельні ділянки стане потужним фактором залучення інвестицій у громаду, у зв'язку з використанням вільних земельних ділянок. Це стане джерелом додаткових надходжень в бюджет громади.

Продовження євроінтеграційних процесів та, як наслідок, зростання зацікавленості інвесторів до України, підтримає вже існуючі та стане можливістю появи нових підприємств на території громади, створення нових робочих місць, розвитку людського потенціалу, збільшення дохідної частини бюджету громади та зумовить підвищення економічної спроможності Татарбунарської міської територіальної громади загалом.

Природні ресурси громади закладають передумови для розвитку туристично- рекреаційної сфери, в тому числі - сільського, зеленого, оздоровчого, спортивного туризму, чим може скористатися Татарбунарська міська територіальна громада, яка має для цього усі необхідні складові.

Залучення в громаду додаткових ресурсів (кошти ДФРР, міжнародна технічна допомога тощо) дозволять покращити інфраструктуру в громаді і тим самим створити передумови для підвищення рівня якості життя у громаді.

ВИКЛИКИ*(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)*

Існуючий дисбаланс у рівні розвитку економіки, зайнятості, сфери бюджетних і комунальних послуг, доходів населення, інфраструктури та соціальної сфери у місті Татарбунари та селах Татарбунарської міської територіальної громади в середньостроковій перспективі може бути усунутий, в

першу чергу, завдяки державній бюджетній підтримці територіальних громад, а також завдяки продовженню євроінтеграційних процесів і вигідному розташуванню громади. Це надасть можливість вирішити велику кількість пріоритетних завдань, зокрема в сфері поводження з твердими побутовими відходами, розвитку інфраструктури, завдяки реалізації проєктів.

Реконструкція доріг державного значення дещо покращить стан доріг в територіальній громаді.

РИЗИКИ(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

При дослідженні взаємозв'язків між слабкими сторонами та загрозами, встановлено, що існуючий дисбаланс у рівні розвитку економіки, зайнятості, сфери бюджетних і комунальних послуг, доходів населення, інфраструктури та соціальної сфери у місті Татарбунари та селах Татарбунарської міської територіальної громади може бути посилений у разі обмеження місцевого самоврядування національною та регіональною політикою, продовження або замороження військового конфлікту на сході України, відтоку за межі громади кваліфікованих кадрів, наявності високого рівня корупції на національному рівні, нестабільності національної валюти. Розвиток населених пунктів громади у такому випадку буде суттєво обмежений.

5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Базуючись на результатах соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу та висновках, визначено як базовий динамічний (конкурентний) напрям розвитку, що передбачає формування конкурентних переваг громади шляхом мінімізації впливу на розвиток слабких сторін за допомогою можливостей, які зараз виникають в нашій країні та у світі. При цьому громада повинна максимально використати свої сильні сторони. Таким чином, були обрані дві головні сфери зосередження зусиль на розвиток Татарбунарської міської територіальної громади, які є основними пріоритетними напрямками розвитку громади на 2024-2030 роки. До них відносяться:

1. Забезпечення умов для сталого економічного розвитку Татарбунарської міської територіальної громади, оскільки у громаді існує потужний потенціал щодо покращення інвестиційного та бізнес-клімату, що створить додаткові перспективи у підвищенні економічної спроможності громади. Окрім того, у громади наявні перспективи для розвитку підприємництва та створює широкі можливості для розвитку цієї сфери.

2. Покращення якості життя населення у громаді – на даний час об'єкти комунальної власності населених пунктів, які увійшли до складу Татарбунарської міської територіальної громади, знаходяться на балансі Татарбунарської міської територіальної громади. Зважаючи на незадовільний матеріально-технічний стан цих об'єктів, існує нагальна необхідність у покращенні їх стану. Переважно проблеми розвитку притаманні об'єктам загального призначення (освітні, медичні, культурно-побутові, транспортна інфраструктура тощо). Тому пріоритетним у визначенні плану дій щодо

покращення інфраструктури в громаді на період до 2028 року, в першу чергу є реалізація заходів, які задовольняють соціально- культурні, житлово-комунальні та побутові потреби населення територіальної громади. Оскільки людський капітал є інтенсивним продуктивним чинником економічного зростання, його розвиток є запорукою процвітання громади. Планується підвищити поінформованість та активність населення у процесі розвитку громади, в тому числі, за рахунок впровадження заходів щодо підвищення рівня безпеки в громаді.

Для досягнення стратегічного бачення, за кожною стратегічною ціллю були визначені операційні цілі. Розроблення і досягнення цілей формує основу для управління громадою. Стратегічні цілі повинні давати відповідь на запитання, що необхідно зробити, щоб досягти бачення розвитку громади.

Операційні цілі деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада намагатиметься досягнути цілей свого розвитку.

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1.Забезпечення умов для сталого економічного розвитку громади	1.1. Покращення інвестиційного та бізнес-клімату	1.1.1. Інвентаризація нерухомого майна і земельних ділянок, визначення інвестиційно-привабливих
		1.1.2. Розробка інвестиційного паспорта громади
		1.1.3.Розробка актуальної картографічної основи та містобудівної документації
		1.1.4. Участь у грантових, міжнародних проєктах та програмах
	1.2. Розвиток підприємництва та виявлення резервів дохідної частини бюджету	1.2.1.Покращення механізму співпраці влади з бізнесом («Гаряча лінія для бізнесу», актуальна інформація для бізнесу на сайті громади, консультації бізнесу з владою).
		1.2.2. Створення умов для стимулювання підприємницької активності громадян
		1.2.4.Здійснення системного моніторингу виконання планових показників надходжень податків, зборів та інших обов'язкових платежів до міського бюджету
2.Покращення якості життя населення у громаді.	2.1. Розвиток інженерної інфраструктури	2.1.1. Будівництво та реконструкція доріг та тротуарів
		2.1.2. Будівництво та реконструкція мереж водопостачання та водовідведення
		2.1.3.Модернізація вуличного освітлення
		2.1.4.Благоустрій населених пунктів громади
		2.1.5. Будівництво та реконструкція зупинок
	2.2. Підвищення рівня екологічної та енергетичної безпеки	2.2.1. Поліпшення управління твердими побутовими відходами
		2.2.2. Впорядкування діючих та ліквідація стихійних сміттєзвалищ
		2.2.3. Підтримка розвитку альтернативної енергетики
		2.2.4.Проведення термомодернізації (термосанації) та реконструкції існуючих об'єктів комунальної власності
	2.3.Покращення якості	2.3.1. Підвищення якості

	публічних послуг	медичних послуг
		2.3.2. Забезпечення культурно-дозвільних потреб мешканців громади.
		2.3.3. Підвищення якості освітніх послуг.
		2.3.4. Соціальний захист пільгової категорії населення, незахищених верст населення, дитячого населення та покращення їх житлових умов
		2.3.5. Створення місцевих туристичних продуктів
		2.3.6. Підвищення рівня спортивної активності мешканців громади
		2.3.7. Підвищення якості надання адміністративних послуг
	2.4. Покращення рівня безпеки життя в громаді	2.4.1. Зменшення рівня злочинності та безпека дорожнього руху на території громади
		2.4.2. Цивільний захист

Стратегічна ціль 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ДЛЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Операційна ціль 1.1. Покращення інвестиційного та бізнес-клімату.

Завдання 1.1.1. Інвентаризація нерухомого майна і земельних ділянок, визначення інвестиційно-привабливих.

Завдання 1.1.2. Розробка інвестиційного паспорта громади.

Завдання 1.1.3. Розробка актуальної картографічної основи містобудівної документації.

Завдання 1.1.4. Участь у грантових, міжнародних проектах та програмах.

Операційна ціль 1.2. Розвиток підприємництва та виявлення резервів дохідної частини бюджету

Завдання 1.2.1. Покращення механізму співпраці влади з бізнесом («Гаряча лінія для бізнесу», актуальна інформація для бізнесу на сайті громади, консультації бізнесу з владою).

Завдання 1.2.2. Створення умов для стимулювання підприємницької активності громадян

Завдання 1.2.3. Здійснення системного моніторингу виконання планових показників надходжень податків, зборів та інших обов'язкових платежів до міського бюджету

Стратегічна ціль 2. ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В ГРОМАДІ

Операційна ціль 2.1. Розвиток інженерної інфраструктури

Завдання 2.1.1. Будівництво та реконструкція доріг та тротуарів.

Завдання 2.1.2. Будівництво та реконструкція мереж водопостачання та водовідведення.

Завдання 2.1.3. Модернізація вуличного освітлення.

Завдання 2.1.4. Благоустрій населених пунктів громади

Завдання 2.1.5. Будівництво та реконструкція зупинок

Операційна ціль 2.2. Підвищення рівня екологічної та енергетичної безпеки

Завдання 2.2.1. Поліпшення управління твердими побутовими відходами.

Завдання 2.2.2. Впорядкування діючих та ліквідація стихійних сміттєзвалищ.

Завдання 2.2.3. Підтримка розвитку альтернативної енергетики.

Завдання 2.2.4. Проведення термомодернізації (термосанації) та реконструкції існуючих об'єктів комунальної власності.

Операційна ціль 2.3. Покращення якості публічних послуг

Завдання 2.3.1. Підвищення якості медичних послуг

Завдання 2.3.2. Забезпечення культурно-дозвільних потреб мешканців громади.

Завдання 2.3.3. Підвищення якості освітніх послуг.

Завдання 2.3.4. Соціальний захист пільгової категорії населення, незахищених верст населення, дитячого населення та покращення їх житлових умов

Завдання 2.3.5. Створення місцевих туристичних продуктів

Завдання 2.3.6. Підвищення рівня спортивної активності мешканців громади.

Завдання 2.3.7. Підвищення якості надання адміністративних послуг

Операційна ціль 2.4. Покращення рівня безпеки життя в громаді

Завдання 2.4.1. Зменшення рівня злочинності та безпека дорожнього руху на території громади

Завдання 2.4.2. Цивільний захист

6. УЗГОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ З ІНШИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ ОБЛАСТІ ТА ДЕРЖАВИ

Стратегія розвитку Татарбунарської міської територіальної громади до 2028 року узгоджується з Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки»), Стратегією розвитку Одеської області на 2021- 2027 роки, відповідає планам заходів з їх реалізації та економічним, соціальним, екологічним, інфраструктурним, територіальним й іншим аспектам розвитку громади.

6. Узгодженість із Державною стратегією регіонального розвитку

Державна стратегія регіонального розвитку на 2024–2030 роки містить три Стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.

2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.

3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

Існує повний збіг зі змістом цілей Стратегії розвитку Татарбунарської міської територіальної громади 2024-2030 роки. А саме:

- стратегічна ціль 1. Забезпечення умов для сталого економічного розвитку громади співвідноситься з стратегічною ціллю 2 Державної стратегії.
- стратегічна ціль 2. Покращення якості життя населення у громаді кореспондується з ціллю 1 Державної стратегії.

Узгодженість із Стратегією розвитку Одеської області

Стратегія розвитку Одеської області на 2024- 2030 роки містить три стратегічні цілі:

1. Посилення конкурентних економічних переваг регіону.
2. Створення сучасного, комфортного і безпечного середовища в територіальних громадах
3. Стійке поліпшення якості життя та нагромадження людського потенціалу.

Стратегія розвитку Татарбунарської міської територіальної громади безпосередньо спирається на вимоги Стратегії розвитку Одеської області на 2024 - 2030 роки, вона містить відповідні зазначеному документу цілі – стратегічні та оперативні, а також завдання, що передбачають спільні дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Водночас Стратегія розвитку Татарбунарської міської територіальної громади враховує унікальність громади та її потреби в розвитку, отже містить власні цілі та завдання розвитку громади. А саме:

		Стратегічні цілі Стратегії розвитку Татарбунарської міської територіальної громади 2024-2030 роки	
		1. Забезпечення умов для сталого економічного розвитку громади	2. Покращення якості життя населення у громаді
Стратегічні цілі Стратегії розвитку Одеської області на період до 2027 року	1. Посилення конкурентних економічних переваг регіону	X	x
	2. Створення сучасного, комфортного і безпечного середовища в територіальних громадах	x	X
	3. Стійке поліпшення якості життя та нагромадження людського потенціалу		X

Таким чином, стратегічна ціль **1. Забезпечення умов для сталого економічного розвитку громади** прямо кореспондується з першою ціллю та є близькою до змісту другої цілі Стратегії розвитку Одеської області.

Стратегічна ціль **2. Покращення якості життя населення у громаді** прямо кореспондується з другою та третьою цілями регіональної стратегії, є близькою до першої цілі.

Щодо оперативних цілей, то спостерігається збіг у понад 50% випадках між цілями Стратегій Татарбунарської міської територіальної громади та Одеської області. А саме:

Оперативні цілі Стратегії розвитку Одеської області	Оперативні цілі Стратегії розвитку Татарбунарської міської територіальної громади					
	1.1. Покращення інвестиційного та бізнес-клімату	1.2. Розвиток підприємництва та виявлення резервів дохідної частини бюджету	2.1.Розвиток інженерної інфраструктури	2.2. Підвищення рівня екологічної та енергетично і безпеки	2.3. Покращення якості публічних послуг	2.4. Покращення рівня безпеки життя в громаді
1.1. Активізація точок зростання регіональної економіки	x	x				
1.2. Сприяння інноваційному розвитку підприємництва	x	x				
1.3. Стимулювання розвитку аграрного виробництва	x	x				
1.4. Органічні рослинництво і тваринництво та виробництво органічних продуктів харчування – точки конкурентоспроможності регіональної економіки, трансформовані у регіональну смарт-спеціалізацію	x			x		
2.1. Сприяння розвитку туризму, збереження і розвиток історико-культурної спадщини			x			
2.2. Просторове планування, модернізована комунальна інфраструктура, енергозбереження та підтримка альтернативної енергетики	x	x	x	x		
2.3. Якісні місцеві дороги (мости і шляхопроводи), належний благоустрій, чисте і безпечне довкілля	x	x	x	x		x
2.4. Зміцнення громадської безпеки та належний захист від надзвичайних ситуацій			x		x	x
3.1. Зміцнення здоров'я населення, підвищення демографічного потенціалу					x	x
3.2. Якісна конкурентоздатна освіта					x	

3.3. Забезпечення доступності культурних благ, сприяння творчій самореалізації людини					x	x
--	--	--	--	--	---	---

Точний збіг оперативних цілей Стратегії громади та оперативних цілей Стратегії області є в кількох випадках:

- ціль 1.2. Розвиток підприємництва;
- ціль 2.2. Підвищення рівня екологічної та енергетичної безпеки;
- ціль 2.4. Покращення рівня безпеки життя в громаді.

Інші оперативні цілі Стратегії громади відповідають кільком цілям Стратегії області. Лише ціль Стратегії області «1.4. Органічне рослинництво і тваринництво та виробництво органічних продуктів харчування – точки конкурентоспроможності регіональної економіки, трансформовані у регіональну смарт-спеціалізацію» не відображене у цілях Стратегії громади через відсутність в громаді такого виду виробництв, які пройшли відповідну сертифікацію.

7. МОНІТОРИНГ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Реалізація завдань Стратегії передбачає виконання одночасно багатьох завдань різними структурами Татарбунарської міської територіальної громади за участі багатьох партнерів, що ставить перед керівництвом громади питання належного управління цим доволі складним процесом.

Система управління Стратегією має два рівні: політичний та технічний.

Політичний рівень забезпечує особисто міський голова, виконком та міська рада. На цьому рівні заслуховуються та затверджуються звіти Робочої групи з розробки та впровадження стратегії, пропозиції щодо внесення змін (оновлення) стратегії. Міська рада приймає рішення щодо внесення змін до Стратегії на підставі пропозицій міського голови.

Технічний рівень управління і моніторингу виконує Робоча група з розробки та впровадження Стратегії, яка:

- забезпечує виконання завдань Стратегії згідно затвердженого плану,
- здійснює моніторинг соціально-економічного стану громади за визначеними показниками,
- аналізує співвідношення основних соціально-економічних показників громади та зовнішнього середовища (області, країни, світу тощо),
- вивчає основні політичні, економічні, фінансові, соціальні, наукові, технологічні і т.д. тенденції, визначає їх впливи на громаду,
- формує пропозиції стратегічних сценаріїв в нових політичних, соціально-економічних умовах зовнішнього середовища,
- аналізує соціально-економічні тенденції найближчих конкурентів у порівнянні з показниками громади, аналізує загрози, які надходять від конкурентів,
- формує пропозиції змін до цілей і завдань, які необхідно вносити до стратегії як відповідь на виявлені нові загрози і можливості.

З метою забезпечення гнучкості Стратегії і її відповідності новим викликам регіонального розвитку, вона може актуалізуватися при зміні внутрішніх і зовнішніх чинників, що матимуть суттєвий вплив на розвиток економічної і соціальної сфер області. А саме, за результатами моніторингу і

оцінки досягнення визначених стратегічних цілей, у разі необхідності, будуть визначатися нові перспективні точки зростання, точки конкурентоздатності в регіоні та корегуватися напрями пріоритетних дій.

Органи, що забезпечують реалізацію Стратегії:

- ☐ Структурні підрозділи виконавчого комітету (апарату) виконавчі органи та комунальні підприємства Татарбунарської міської ради;
- ☐ Громадські об'єднання, юридичні та фізичні особи.

Інструментами реалізації Стратегії є:

- ☐ план заходів щодо реалізації Стратегії;
- ☐ програми та проекти місцевого та регіонального розвитку;
- ☐ місцеві цільові програми в окремих сферах соціально-економічного розвитку;
- ☐ програми соціально-економічного та культурного розвитку територіальної громади.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок:

- ☐ Коштів галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіонах;
- ☐ Коштів обласних цільових програм в окремих сферах соціально-економічного розвитку;
- ☐ Субвенції, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- ☐ Коштів місцевого бюджету;
- ☐ Коштів технічної допомоги ЄС, інших міжнародних донорів, міжнародних фінансових організацій;
- ☐ Коштів інвесторів, власних коштів підприємств.

7.1. Управління процесом реалізації стратегії

Управління процесом реалізації Стратегії розвитку Татарбунарської міської територіальної громади на період 2024-2030 роки проводиться за принципами єдності управління, персональної відповідальності, прозорості та поточної координації дій.

Адміністрування процесу реалізації Стратегії здійснюється виконавчим комітетом та відповідними структурними підрозділами міської ради.

З метою координації дій розпорядженням міського голови створюється постійно діючий Комітет з управління впровадженням Стратегії розвитку (далі – КУВ). До складу КУВ входять відповідальні за виконання завдань Стратегії розвитку. Очолює КУВ міський голова. Повний склад КУВ та персональна відповідальність за реалізацію завдань Стратегії розвитку визначається розпорядженням міського голови. КУВ збирається не рідше одного разу на рік та виконує наступні функції:

- організовує взаємодію підрозділів виконавчих органів міської ради, підприємств та установ громади в процесі реалізації Стратегії розвитку, програм та проєктів в громаді;
- здійснює підготовку щорічних звітів про стан реалізації Стратегії розвитку, надає їх міському голові та презентує їх на останньому в році черговому пленарному засіданні міської ради. Повний текст звіту підлягає обов'язковому розміщенню в мережі Інтернет на сайті міської ради.
- здійснює підготовку щорічних звітів про стан реалізації Стратегії, надає їх міському голові та презентує на засіданні виконкому.

Пропозиції щодо зміни основного тексту Стратегії розвитку формуються відділом бухгалтерського обліку, економічного розвитку та фінансової звітності (апарату) виконавчого комітету Татарбунарської міської ради, обговорюються на чергових та позачергових комісіях і виносяться на розгляд сесії Татарбунарської міської ради один раз на рік.

7.2. Процедура моніторингу стратегії

Головний сенс моніторингу полягає у виконанні двох взаємопов'язаних функцій – спостереження (відстеження) та попередження. Відстеження проводиться з метою виявлення відповідності наявного стану речей бажаному результату, а спостереження – з метою попередження небажаних наслідків.

Моніторинг Стратегії розвитку Татарбунарської міської територіальної громади включає три рівні:

- 1) Моніторинг зовнішнього середовища розвитку громади. Базується на аналізі основних показників, що характеризують ситуацію в державі в цілому та Одеській області, які є стратегічно важливими для громади. Підсумки підводяться один раз на рік та доводяться як частина зведеного аналітичного моніторингового звіту.
- 2) Моніторинг процесу реалізації Стратегії відповідно до наступних показників:

Ціль Стратегії	Назва показника моніторингу	Базове значення показника у 2024 році	Прогнозоване проміжне значення показника у 2025 році	Прогнозоване значення показника у 2030 році
Стратегічна ціль 1. Забезпечення умов для сталого економічного розвитку громади	Доходи загального фонду бюджету територіальної громади на 1-го мешканця, без трансфертів, тис. грн.	4,653	5,025	6,413
	капітальні видатки на 1 мешканця, грн.	815	855	1100
Оперативна ціль 1.1.				

Покращення інвестиційного та бізнес-клімату	Частка місцевих податків у дохідній частині загального фонду бюджету, %	43%	45%	57%
<u>Оперативна ціль 1.2.</u> Покращення бізнес-клімату і можливостей для залучення інвестицій	кількість підприємств середнього та малого бізнесу, одиниць	1351	1360	1400
	кількість активних платників податків, одиниць	1136	1192	1522

<u>Стратегічна ціль 2.</u> Покращення якості життя населення у громаді	коефіцієнт міграційного приросту (скорочення) населення, осіб	-102	-90	-80
	середня місячна заробітна плата, грн.	9700	10 500	12 000
	частка побутового сміття, що сортується та вивозиться, %	0	2,5	5
<u>Оперативна ціль 2.1.</u> Розвиток інженерної інфраструктури	частка реконструйованих/капітально відремонтованих доріг та тротуарів до загальної кількості, %	0	10	12
	частка модернізованих та побудованих мереж водопостачання, %	0	3	5
	частка вулиць населених пунктів, що освітлені, %	0,5	8,6	-
<u>Оперативна ціль 2.2.</u> Підвищення рівня екологічної та енергетичної безпеки	рівень задоволеності мешканців якістю надання комунальних послуг, %	43	50	70
	Частка термомодернізованих комунальних закладів, %	5	10	14
<u>Операційна ціль 2.3.</u> Покращення якості публічних послуг	Рівень задоволеності мешканців якістю надання медичних послуг, %	45	50	70
	Рівень задоволеності мешканців закладами для проведення дозвілля, %	44	50	70
<u>Оперативна ціль 2.4.</u> Підвищення рівня безпеки життя в громаді	Кількість встановлених камер відеоспостереження	0	10	15

Основними джерелами інформації для здійснення моніторингу реалізації Стратегії є:

➤ адміністративні звіти структурних підрозділів виконавчих органів міської ради і комунальних підприємств, доповідні записки;

- статистичні звіти (результати загальних державних статистичних спостережень і надані за окремими запитами);
- нормативно-правові акти центральних органів влади та органів місцевого самоврядування;
- соціологічні та експертні дослідження (у т.ч. опитування, анкетування, фокус-групи тощо);
- публікації з питань реалізації Стратегії Татарбунарської міської територіальної громади у ЗМІ та на сайтах;
- індивідуальні і колективні звернення громадян;
- дані моніторингу відкритих джерел інформації та інтернет-публікацій;
- інші документальні джерела
- Звіт про виконання цієї частини моніторингу готується щорічно, як частина зведеного аналітичного моніторингового звіту.